

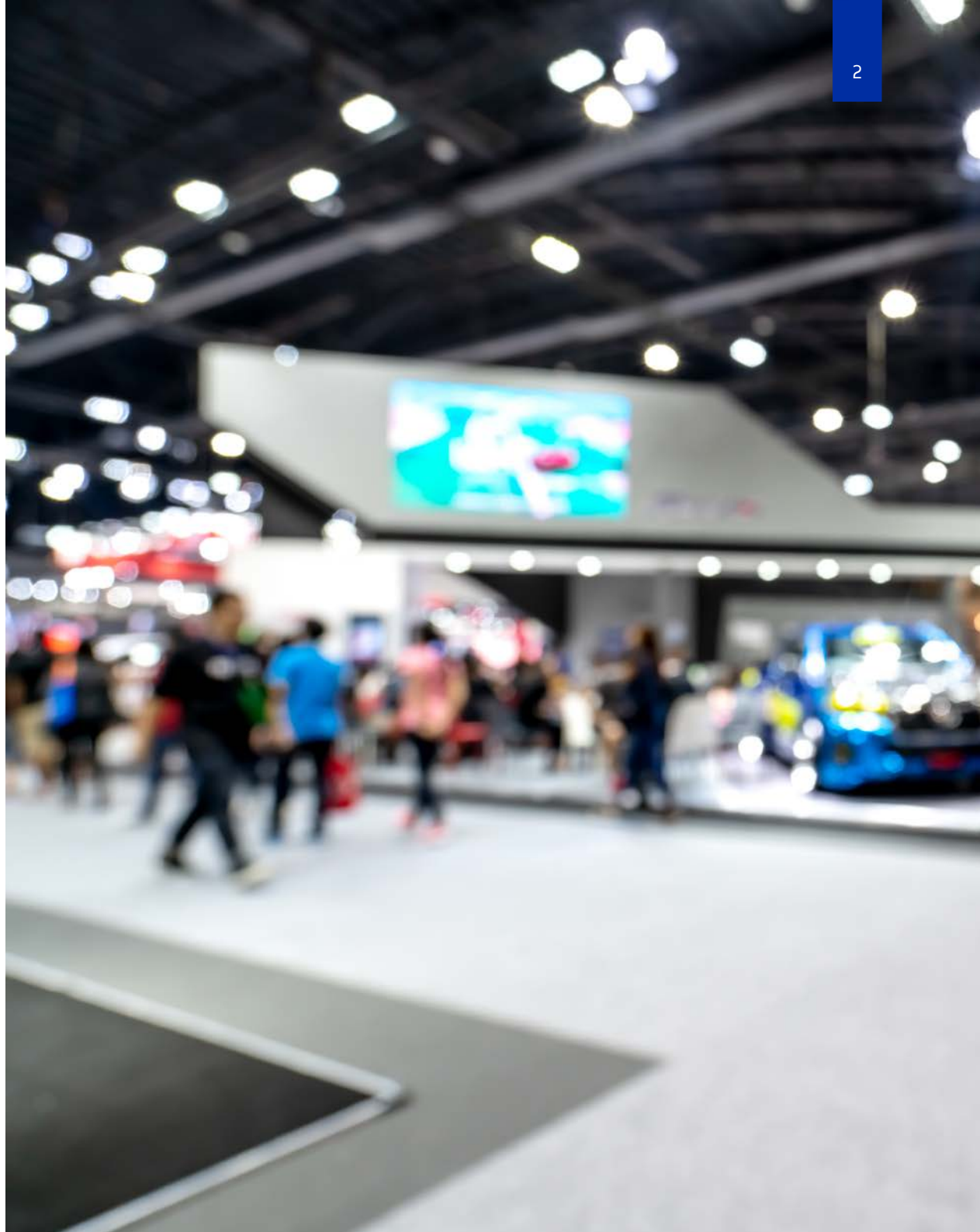
TAPAHTUMATEOLLISUUS VUONNA 2021

Selvitys suomalaisesta
tapahtumateollisuudesta, sen
erityispiirteistä, nykytilanteesta ja
tulevaisuuden mahdollisuuksista

SISÄLTÖ

Johdanto	3
Johtopäätökset	5
1. Mitä on tapahtumateollisuus?	12
2. Alan rakenteet ja toimintamallit	18
3. Tapahtumateollisuus hallinnon eri tasoilla.....	33
4. Koronakriisin vaikutukset tapahtumateollisuuteen.....	40
5. Tapahtumateollisuuden tulevaisuuden mahdollisuudet ja tarpeet.....	48
6. Yhteenveto	51

JOHDANTO

Tämä selvitys antaa näkymän suomalaiseen tapahtumateollisuuteen vuonna 2021. Tapahtumateollisuus on jo pitkään olemassa ollut, mutta vielä toistaiseksi kokonaisuutena näkymätön toimiala. Tapahtumateollisuuden laajempi hahmottuminen käynnistyi koronaepidemian myötä keväällä 2020. Tämä selvitys pyrkii katsomaan toimialaa laajasta näkökulmasta ja pysyttelee pääasiassa yleisellä tasolla.

Selvitys käynnistyy johtopäätöksistä, joissa annetaan konkreettiset esitykset jatkotoimenpiteiksi tapahtumateollisuuden elpymisen, kasvun ja vaikutusten vahvistamiseksi.

Tässä selvityksessä hahmotetaan tapahtumateollisuuden toimialaa ylätasolla ja useasta eri näkökulmasta.

- Ensimmäisessä luvussa kerrotaan mitä on tapahtumateollisuus ja kuinka se asettuu osaksi luovaa taloutta.
- Toisessa luvussa pureudutaan tarkemmin tapahtumateollisuuden yrityksiin ja niiden liiketoimintaan, yritysten muodostamiin ekosysteemeihin ja näissä olevaan liiketoimintapotentiaaliin.
- Kolmannessa luvussa selvitetään, kuinka tapahtumateollisuus toimii ja miten se tunnistetaan osana

suomalaista yhteiskuntaa. Näkökulmaa haetaan sekä valtion että paikallishallinnon tasojen kautta. Luvussa käsitellään lyhyesti myös yhteiskunnan tuottama tapahtuma-alojen koulutusta.

- Neljännessä luvussa tarkastellaan käynnissä olevan koronaepidemian jo tunnistettuja vaikutuksia tapahtumateollisuuteen ja sitä kautta muuhun yhteiskuntaan.
- Viidennessä luvussa suunnataan katsetta tulevaisuuteen ja pyritään hahmottamaan, millaista tulevaisuutta kohti tapahtumateollisuus kulkee.

Tiedot tapahtumateollisuuden toimialasta ja yrityksistä pohjaavat alkusyksystä 2020 valmistuneeseen, Turun Yliopiston Kauppakorkeakoulun laatimaan toimialatutkimukseen sekä tätä selvitystä varten erikseen tilattuun, tarkempaan analyysiin tapahtumateollisuuden erilaisista yrityksistä. Lisäksi alan tuoreimpia lukuja ja koronaepidemian vaikutuksia on selvitetty kyselytutkimuksella Tapahtumateollisuus ry:n jäsenyrityksistä. Selvityksen yhteydessä järjestettiin myös fasilitoitu työpaja, jossa tapahtumateollisuudessa toimivien erilaisten yritysten edustajat tuottivat näkemyksiä toimialan nykytilasta

ja tulevaisuudesta. Työpajassa ja sen materiaalin jatkokyöstyössä on ollut mukana myös tulevaisuustutkija Ilkka Halava. Selvityksen koulutusosion koostamisesta ovat vastanneet Tapahtumateollisuus ry:n koulutustyöryhmän jäsenet, Esa Kandelberg, Marianne Haapoja, Sara Salmenmäki, Helena Wallo, Inkeri Borgman, Timo Tuovila, Terttu Keskinen-Rönkkö ja Lauri Halonen.

Normaalitilanteessa tapahtumateollisuus valmistautuisi parhailaan vuoden vilkkaimpiin tapahtumasesonkeihin, monenlaisten tapahtumien kesään ja syksyyn. Kuitenkin fyysiset tapahtumat ja ammattimainen tapahtumateollisuus ovat olleet pääosin suljettuina viimeiset neljä kuukautta voimassa olleista, koronaepidemian vuoksi asetetuista viranomaisrajoituksista johtuen. Pian alkavan kesän avautuminen ja alan liiketoimintamahdollisuudet näyttävät vielä nyt toukokuun alussa edelleen epävarmoilta, johtuen riittävän yksityiskohtaisen exit-näkymän puutteesta.

Kuitenkin juuri koronaepidemian vuoksi tapahtumateollisuuden kokonaisuus on piirtynyt esiin vauhdilla. Kun tapahtumat keväällä 2020 laajasti kiellettiin, syntyi alan toimijoiden keskuudessa nopeasti yhteinen tahto toimialan yhdistämiseksi, sen vaikutusten tutkimiseksi ja näkyväksi tekemiseksi. Kattava edustus tapahtumateollisuuden toimijoita perusti kesäkuussa 2020 tapahtumaelinkeinon keskusjärjestön Tapahtumateollisuus ry:n, joka vastaa tämän selvityksen toteutuksesta.

Meillä selvityksen kirjoittajilla on pitkä ja monipuolinen kokemus tapahtumateollisuuden erilaisista tehtä-

vistä tapahtuma-alan eri yrityksissä. Olemme kumpikin toimineet uramme aikana monien erilaisten vaativien tapahtumien vastuullisina tuottajina, erilaisissa tapahtumaliiketoiminnan johtamistehtävissä sekä tapahtuma-alan itsenäisinä yrittäjinä. Olemme myös vastanneet tapahtumaelinkeinon keskusjärjestön Tapahtumateollisuus ry:n perustamisesta sekä sen operatiivisen toiminnan johtamisesta.

Tämän selvityksen tavoitteena on laajentaa ja lisätä ymmärrystä tapahtumateollisuudesta sekä auttaa piirtämään tämä toimiala ja sen monenlaiset, arvokkaat vaikutukset yhä tarkemmin suomalaisen yhteiskunnan kartalle. Tapahtumateollisuus oli ennen koronaepidemian alkamista kasvava ja työvoimavaltainen valtakunnallinen ala, jolla on kaikki edellytykset palata takaisin tuolle uralle ja olla yksi Suomeen monipuolista hyvinvointia tuottavista tulevaisuuden avainaloista.

Lempäälässä 3.5.2021

*Kati Kuusisto
Maria Sahlstedt*

JOHTOPÄÄTÖKSET

Tapahtumateollisuus on viime vuodet vahvassa ja kannattavassa kasvussa ollut, työvoimavaltainen toimiala. Tapahtumateollisuuden yrityksiä on yhteensä noin 3200, ala työllistää Suomessa vakituisesti 20 000 ihmistä ja synnyttää vuosittain jopa 175 000 tilapäistä työpaikkaa. Toimialalle on viime vuodet syntynyt sata uutta yritystä ja tuhat uutta työpaikkaa vuosittain. Toimialan kokonaisliikevaihto on kaksinkertaistunut viimeisen seitsemän vuoden aikana ollen vuonna 2019 yhteensä 2,35 miljardia euroa.

Tapahtumateollisuus on osa luovaa taloutta. Tapahtumateollisuuden toiminta perustuu yritysten moderneihin ekosysteemeihin, jotka ovat usein rakentuneet alueellisesti. Tapahtumateollisuuden toiminnalla on laajoja taloudellisia vaikutuksia myös muihin toimialoihin sekä aluetalouksiin. Tapahtumateollisuuden toiminnalla on lisäksi merkittäviä kolmatta sektoria aktivoivia vaikutuksia.

Tapahtumateollisuus on ollut yksi koronasta pahimmin kärsineistä toimialoista. Toimialan yritysten liikevaihdot ovat viimeisen vuoden ajalta pudonneet keskimäärin 74 % ja alan kokonaismenetykset nousevat koko koronaepidemian keston ajalta 2,5 miljardiin euroon. Ta-

loudelliset tukimekanismit eivät ole toimineet toimialan yrityksille laajasti tai vaikuttavasti, koska ne eivät kohdata alan toimintamekanismeja. Suuri osa alan yrityksiä on siksi jäänyt kokonaan tukien ulkopuolelle tai saadut tukisummat ovat olleet erittäin pieniä yrityksille aiheutuneisiin menetyksiin nähden.

Alalta on koronaepidemian aikana poistunut niin yrityksiä kuin osaavaa työvoimaa, minkä voidaan ennakoida hidastavan alan uudelleen käynnistymistä ja vaurioiden korjautumista. Toisaalta alalla on joustavia rakenteita ja nopeaa sopeutumiskykyä. Tämän voidaan katsoa nopeuttavan alan elpymistä, mikäli toimintaedellytysten paluuta muuttuneessa toimintaympäristössä kyetään tukemaan vaikuttavalla tavalla.

Keskeiset toimenpide-ehdotukset tapahtumateollisuuden elpymisen, kasvun ja vaikutusten vahvistamiseksi:

1. TAPAHTUMATEOLLISUUDEN ELINVOIMAISUUDEN SÄILYMINEN JA PALAUTUMINEN

JÄLLEENRAKENNUKSEN TUKEA

Jopa yli vuoden kestäneen liiketoiminnan sulun jälkeen tapahtumateollisuuden toimialalle tarvitaan jälleerakennuksen tuki eli ns. käynnistysraha, jolla tuetaan toimialan yritysten liiketoiminnan uudelleen käynnistymistä epävakaa tilanteessa. Tuen täytyy olla nimenomaan liiketoiminnan käynnistämisen tuki, jota yritysten ei tarvitse maksaa takaisin. Tukea haettaisiin Valtiokonttorista.

Tukea maksettaisiin yrityksille, jotka ovat koronaepidemian vuoksi joutuneet myymään omaisuuttaan (koneet, laitteet, varastot, ajoneuvot, ym) tai irtisanomaan tuotantotilojaan, mistä johtuen niillä on vaikeuksia käynnistää liiketoimintaa uudestaan. Saadakseen tukea yritys tekisi selvityksen toiminnan uudelleen käynnistymisestä sekä käynnistämisen vaatimista kustannuksista, joita vastaan sille voidaan myöntää tukea. Tuki maksettaisiin ennakkomaksuna ja sillä tuettaisiin heikossa rahoituskellisessa asemassa olevien tapahtumateollisuuden yritysten kykyä toipua koronaepidemian aiheuttamista vaurioista. Takautuvasti maksettavat taloudelliset tuet eivät ole vaikuttavia tilanteessa, jossa yritykset ovat joutuneet

koronaepidemian vuoksi myymään omaisuuttaan, lomauttamaan tai irtisanomaan henkilöstöä, kuluttamaan kassavaransa tai jopa ottamaan velkaa yrityksen selviytymisen varmistamiseksi. Pitkään jatkuneesta liiketoimintanäkymän puutteesta ja siitä aiheutuvasta korkeasta riskistä johtuen myöskään rahoituslaitokset eivät ole tällä hetkellä halukkaita rahoittamaan tapahtuma-alan yritystoimintaa.

Yritys toimittaisi jälkikäteen Valtiokonttorille kuitit ja tositteet sekä selvityksen tuen käytöstä. Näin varmistettaisiin, että tuki on käytetty ennalta ilmoitettuihin ja hyväksyttäviin kuluihin. Jälleerakentamistuesta maksettaviin kustannuksiin tulisi sisältyä:

- Hankintakustannukset sellaisten liiketoiminnan kannalta välttämättömien materiaalien ja työkalujen osalta, joista on jouduttu luopumaan koronakriisistä johtuen.
- Tuotantotilan uudelleenvuokraamisen tukeminen, takuuvuokra ja vuokran maksu 3-6 kuukauden ajalta riippuen yrityksen kassavirran käynnistymisestä.
- Viranomaisen velvoittamien terveysturvallisuusjärjestelyiden toteuttamiseksi välttämättömien hankintojen ja toimenpiteiden kustannukset
- Yritykseen palkattavien työntekijöiden ja freelancereiden palkkatuki 3-6 kuukaudelle riippuen yrityksen kassavirran käynnistymisestä.
- Palkkatuki yrittäjän omaan palkkaan 3-6 kuukau-

den ajalle riippuen yrityksen kassavirran käynnistymisestä.

- Yrittäjän koronaepidemian vuoksi yritykseen sijoittaman omistajalainan takaisinmaksu.
- Tapahtumajärjestämisen jälleen käynnistämisen tuki, josta osa voisi olla lainamuotoista. Tukisi tapahtumajärjestäjää aloittamaan tapahtumien suunnittelun.

Esimerkiksi: Messujärjestäjä voisi hakea ja saada tukea, jota käytettäisiin esimerkiksi tapahtuman suunnitteluun, messutilan vuokraan ja ennakkomaksuun sekä markkinointiin. Tästä tuesta jokin osuus voisi olla takaisin maksettavaa lainaa, koska osa rahasta tulee messujärjestäjälle takaisin näytteilleasettajien maksamina osastopaikkavuokrina.

2. HALLINNOLLISEN VASTUUN KESKITTÄMINEN JA LAINSÄÄDÄNTÖUUDISTUKSET

HALLINNOLLINEN VASTUU JA TOIMIALAN SEURANTA

Tapahtumateollisuuden toimiala on hallinnollisesti hajallaan useiden eri ministeriöiden alla. Toimialaa koskevat vastuut on koottava selkeästi yhteen ministeriöön elinkeinotoiminnan ja sisältöjen yhtenäisen tukemisen osalta.

Tapahtumateollisuuden yritysmuotoinen elinkeinotoiminta sisältöineen tulee käsitellä hallinnossa

kokonaisuutena, eikä erillisinä osakokonaisuuksina. Huomioitavaa on, että luovilla aloilla kuten tapahtumateollisuudessa elinkeinotoiminnan arvo ja menestys rakentuvat sisällöistä ja niiden laadukkaasta toteutuksesta. Näiden hajauttaminen eri ministeriöihin ei palvele tapahtumateollisuutta, eikä luovien alojen kehitystä yleisesti. Tapahtumateollisuuden vastinpari valtiohallinnossa tulisi olla yksi selkeä taho, joka pystyisi vastaamaan toimialan tarpeisiin tasapuolisesti ja kokonaisuutena.

Tapahtumateollisuuden elinkeinon tunnistamisen lisäksi tulisi vastuuministeriöön nimetä toimialan toiminnan logiikat tuntevat virkahenkilöt, jotta toimialan kehitys ja hyöty yhteiskunnalle saadaan varmistettua.

TOIMIALAN YRITYSTEN JA TYÖNTEKIJÖIDEN TUNNISTAMINEN TILASTOINNIN MAHDOLLISTAMISEKSI (TOL-LUOKITUKSEN VIRALLISTAMINEN)

Toimialaa ei kokonaisuutena tunnisteta virallisessa TOL2008-luokituksessa, minkä vuoksi sen yrityksistä ja työpaikoista ei kerry tilastointiin kattavaa tai ajantasaista tietoa. Käynnissä olevaan eurooppalaiseen toimialaluokitusuudistukseen on jätetty syksyllä 2021 aloite Suomen Tilastokeskuksen kautta tapahtumateollisuuden kuvaamiseksi ehyempänä kokonaisuutena. Eurooppalainen työryhmä päättää ehdotuksen hyväksymisestä lokakuussa 2021. Vaikka ehdotus hyväksyttäisiin uuteen toimialaluokitukseen, näkyisi muutos tilastoissa aikaisintaan vuonna 2025.

Toimialan yritysten ja työntekijöiden tunnistamiseksi tulee pikaisesti kehittää kansallinen menetelmä, jotta toimialasta saadaan kattavaa ja ajan tasalla olevaa tietoa. Tällainen luovien alojen yritysrekisteri sekä freelancer-rekisteri mahdollistaisi tapahtumateollisuuden toimialan ja toiminnan tunnistamisen ja tilastoinnin.

ELINKEINOTOIMINNAN TUNNISTAMINEN LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ - TARVITTAVAT UUDISTUKSET

Yleisötilaisuuksien järjestämistä säännellään useilla eri laeilla. Keskeisimpiä näistä ovat kokoontumislaki, pelastuslaki sekä koronaepidemian aikana määräävään rooliin noussut tartuntatautilaki. Mikään kyseisistä laeista ei tunnista tapahtumajärjestämistä elinkeinona, eikä lainkäytöstä elinkeinotoiminnalle aiheutuvia vaikutuksia. Tapahtumaelinkeinon sääntelyn kannalta keskeisen lainsäädännön uudistustyö on käynnistettävä välittömästi, tartuntatautilain osalta kiireellisenä. Uudistustyön tavoitteena on päivittää lainsäädäntö ja sen käsitteet sekä huomioida yleisötilaisuuksien järjestämiseen liittyvän ammattimaisen tapahtumaelinkeinon toiminta.

TAPAHTUMA-ALAN AMMATTIEN TUNNISTAMINEN TE-TOIMINNOISSA

Tapahtuma-alan ammattien tunnistaminen ei toteudu tällä hetkellä TE-toiminnoissa. Tapahtuma-alan työtön työnhakija, ei voi ilmoittaa osaamistaan järjestelmään, sillä se ei tunnista tapahtumateollisuuden ammatteja.

Tapahtumateollisuuden ammattien tunnistaminen ja lisääminen ammattinimikkeiksi, jotta tapahtuma-alan ammattilaiset voisivat tarvittaessa ilmoittautua työttömiksi ammateistaan ja näin myös mahdollistettaisiin työllisten löytäminen toimialan yritysten käyttöön.

3. TAPAHTUMATEOLLISUUDEN KASVUPOTENTIAALIN TUNNISTAMINEN

PAIKALLISET EKOSYSTEEMIT

Tapahtumateollisuuden elinvoimaisimmat paikalliset ekosysteemit ovat syntyneet suurten kaupunkien sekä maakuntakeskusten yhteyteen. Nämä ekosysteemit ovat toimialan oman elinvoiman lisäksi merkittäviä myös paikallisen ja alueellisen elinvoiman vahvistajina.

Tulee käynnistää jatkoselvitys alueellisten ekosysteemien menestystekijöiden tunnistamisesta ja taloudellisista vaikutuksista alueelle. Selvityksessä tulee tutkia 2-3 eri kokoisen alueellisen ekosysteemin rakennetta, toimintaa, kasvun mahdollistavia tekijöitä. Selvityksen tavoitteena on tunnistaa tekijöitä, jotka johtavat alueellisten elinvoimavaikutusten vahvistumiseen sekä näiden tekijöiden monistettavuutta muille alueille.

VETURIYRITYKSET JA YRITYSEKOSYSTEEMIT

Tapahtumateollisuuden suurimmat yritykset ovat globaaleja toimijoita. Kuitenkin valtaosa toimialan yrityksistä on pieniä yrityksiä ja alalla on toimialojen keskiar-

voa merkittävästi enemmän yksinyrittäjiä. Ero toimialan pienimpien ja suurimpien yritysten välillä on suuri. Toimialalla ei myöskään ole systemaattista kansainvälistymisohjelmaa tai mallinnettuja esimerkkejä yritysverkoston yhdessä toteuttamasta kansainvälisestä kasvusta.

Tulee käynnistää jatkoselvitys toimialan menestyneimpien ja nopeasti kasvavien yritysten sekä menestyvien yritysekosysteemien ominaisuuksien tarkemmaksi kartoittamiseksi. Selvityksessä tulee tutkia kasvun mahdollistaneita suoria ja välillisiä tekijöitä sekä monistettavuutta toimialalle laajemmin. Selvityksessä tulee myös hakea malleja muilta yritysekosysteemien pohjalta toimivista aloista, joista voitaisiin löytää malleja tapahtumateollisuuden toiminnan kehittämiseen. Selvityksen tavoitteena on luoda raamit toimialan yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen tähtääville Business Finland -ohjelmille tai sisällytettäväksi olemassa oleviin ohjelmiin.

SKAALAUTUVAT TAPAHTUMATUOTTEET JA -KONSEPTIT

Tapahtumateollisuudessa on yksittäisiä esimerkkejä maailmalle onnistuneesti viedyistä tapahtumakonsepteista. Samoin Suomessa järjestetään useita vakiintuneita ja vahvaan konseptiin perustuvia kuluttaja- ja yritys-tapahtumia, jotka tuovat Suomeen merkittävän määrän matkailijoita. Kuitenkin toimialalta puuttuu kattava ja tunnistettu innovaatio- ja tuotekehitystoiminta sekä tapahtumaliiketoiminnan kansainvälistymiseen tähtäävä yritysten välinen systemaattinen yhteistyö.

Business Finlandin tai Creative Business Finlandin tulisi käynnistää hanke tai laajentaa olemassa olevia ohjelmia siten, että kannustetaan ja tuetaan tapahtuma-alan tuotteiden kehitystä ja vauhditetaan kansainvälistymistä. Koska suuri osa tapahtumateollisuuden toimijoista toimii itse oppineina, on yritysten liiketoiminnan ja tuotekehityksen kehitystä rahallisen tuen lisäksi syytä tukea myös esimerkiksi mentorointiohjelmien avulla.

4. TAPAHTUMAPAikkojen INFRASTRUKTUURIN KEHITTÄMINEN MUUTTUNEeseen KYSYNTÄÄN VASTAAMISEKSI

Useista Suomen maakuntakeskuksista löytyy keskipuuria (2000-5000 hlöä) tapahtuma-areenoita. Usein niistä kuitenkin puuttuvat nykyaikaiset fasiliteetit, jotka tarvitaan monipuolisen tapahtumatoiminnan mahdollistamiseksi.

Tapahtumajärjestämisen vaatimukset tapahtumapaikan rakenteellisten tekijöiden osalta ovat muuttuneet kiihtyvällä tahdilla viimeisen kymmenen vuoden aikana. Muutosajurina on jo aiemmin ollut vahvistuva digitalisaatio, jota koronaepidemia on entisestään kiihdyttänyt. Toinen jo aiemmin vahvistunut ja edelleen kiihtyvä osa-alue on tapahtumien turvallisuus ja uutena erityisesti terveysturvallisuuden vaatimukset.

Olemassa olevien tapahtumakeskusten ominaisuuksia (muunneltavuus, ilmanvaihto, datayhteydet ja digitaaliset valmiudet) tulee kehittää nopeasti ja valtakunnan

mittakaavassa johdonmukaisesti, jotta käyttökelpoisten ja kilpailukykyisten tapahtuma-areenoiden verkosto on olemassa myös tulevaisuudessa.

Tulee käynnistää nopea selvitys olemassa olevan tapahtumainfrastruktuurin nykytilasta sekä suurimman kysynnän kohdentumisesta ja kehitystarpeista. Selvityksessä tulee tutkia mille alueille ja millaisiin tapahtumatiloihin kohdistuu sekä suurinta kysyntää että suurimpia muutostarpeita. Selvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa mihin tarpeisiin vastaamalla ja millaisilla investoinneilla lisättäisiin parhaiten tapahtumainfrastuktuurin käyttöastetta, tuottavuutta ja (kansainvälistä) kilpailukykyä.

Lisäksi tulee selvittää myös täysin uuden tapahtumainfran kysyntää. Erityisesti suur tapahtumaluokassa Suomi jää kansainvälisestä kilpailusta niin suur tapahtumien kuin tapahtumaturismin houkuttelussa jälkeen, sillä käyttökelpoisia, ympärivuotisia 30-50 000 kapasiteetin suur tapahtumapaikkoja ei ole riittävästi. Lisäksi maakuntiin tarvitaan lisää 500-1500 henkilön tapahtumatiloihin, sillä erityisesti suomalaisen musiikin jo pitkään vahvistunut kysyntä on luonut tarpeen tällaisille tiloille. Kyseisen kokoluokan tilat luovat monipuolisia mahdollisuuksia myös muunlaisille tapahtumille.

5. DIGITALISAATION JA DATAN LUOMAT MAHDOLLISUUDET

Tapahtumateollisuuden mahdollisuudet hyödyntää digitalisaatiota ulottuvat virtuaalisia tapahtumatoteutuksia

paljon laajemmalle. Digitalisaation hyödyntämisen avulla toimialalla on mahdollisuuksia vahvistaa tapahtumien asiakaslähtöisyyttä sekä parantaa työvoimavaltaisen alan kannattavuutta. Digitaalisilla ratkaisuilla voidaan myös löytää uusia ansainnan mahdollisuuksia.

Tapahtumateollisuus on toimiala, joka myy ja tuottaa tuotteita, jotka ovat abstrakteja aina siihen hetkeen saakka, kun tuote toimitetaan asiakkaille. Digitalisaation tarjoamien mahdollisuuksien avulla voitaisiin luoda keinoja mallintaa abstrakteja ympäristöjä asiakkaille ja toteuttajille ennen konkreettisen tuotteen valmistumista.

Digitalisaatio ja data tarjoavat myös mahdollisuuksia mallintaa tapahtumateollisuuden toiminnassa vahvasti läsnä olevaa turvallisuutta ja tuotantojen erilaisia riskejä. Älyyn ja digitaaliseen mallinnukseen ja seurantaan perustuva turvallisuussuunnittelu toisi tehokkuutta, skaalautuvuutta ja täsmällisyyttä niin asiakasrapintaan kuin tuotantotoimintaan.

Tapahtumat kerryttävät paljon dataa. Tapahtumat myös toimivat testialustoina uusille tuotteille ja palveluille. Tapahtumista kerättävän datan hyödyntämistä tulisi kehittää ja valjastaa paremmin käyttöön ja datalähteet tulisi tunnistaa nykyistä paremmin. Tapahtumiin syntyy koko ajan myös uusia datalähteitä, joten myös näiden mukanaan tuomat mahdollisuudet ja niiden valjastaminen käyttöön tulisi olla yksi edistettävä tavoite. Tapahtumatoimialoilla on myös paljon epäkypsyksiä, joihin erilaisilla digitaalisilla ratkaisuilla voitaisiin tuoda ratkaisuja.

Tapahtuma-alan digitalisaation ja datan käytön mahdollisuuksia tulisi selvittää. Selvityksen tavoitteena olisi luoda raamit tapahtumateollisuuden digitalisaation ja datan hyödyntämisen Business Finland -kehitysohjelmalle tai olemassa olevien ohjelmien kehittämiseksi.

6. FANITTAMISEN JA YHTEISÖLLISYYDEN UUDET MUODOT

Tapahtumat rakentavat aina yhteisöllisyyttä ja muodostavat jopa ympärivuotisia, aktiivisia yhteisöjä. Tapahtumilla on ulottuvuuksia mm. demokratian toteutumisessa, ihmisten osallisuuden vahvistamisessa sekä yhteiskunnan eriarvoistumisen hidastajina.

Horisontti Eurooppa rakenne-ehdotuksessa mainitaan yhtenä keskeisenä haasteena luovuus ja osallisuutta edistävä yhteiskunta. Tapahtumateollisuus on yksi tähän haasteeseen vastauksia tuottavista toimialoista. Tämä arvo tulee systemaattisesti valjastaa myös Suomen ja Euroopan eduksi.

Tulee käynnistää selvitys, joka pyrkii tunnistamaan tarkemmin tapahtumien yhteisöllisen luonteen ja yhteisöjen sisältämät mahdollisuudet. Selvityksen tavoitteena on tuottaa ymmärrystä siitä, kuinka yhteisöt syntyvät, toimivat ja vahvistuvat, millaisia liiketoimintamahdollisuuksia niiden ympärille voi syntyä sekä kuinka niiden avulla voidaan kehittää yhteiskuntaamme tulevaisuudessa.

7. KOULUTUS

Tapahtumateollisuuden toiminnassa ei juurikaan ole vakiintuneita, toimialan kattavia standardeja. Myös alan koulutuksen sisällöt ja laatutaso vaihtelevat. Turvallisuus, laatu ja luotettavuus ovat tapahtumien kansainvälisessä kilpailussa merkittäviksi nousseita tekijöitä. Suomi on ollut sekä suosittu että turvallisesti koettu tapahtumamatkailun kohdemaana niin kuluttaja- kuin liikematkustajille. Tämän aseman säilyttäminen asettaa kuitenkin haastavia ja nopeasti tavoiteltavia kehityspäämääriä niin alan toimintamalleille kuin koulutustarjonnalle.

Koulutuksen kehittämisen keskiössä tulisi olla toimialan tekninen osaaminen, liiketoimintaosaaminen, tulevaisuuden ennakkointitaidot, digiosaaminen sekä projektinhallinta.

Tulee käynnistää tapahtuma-alan koulutuksen selvitys- ja kehittämishanke, jolla tavoitellaan tapahtuma-alalle annettavan koulutuksen laadun kehittämistä ja yhdenmukaistamista sekä maakuntien eriarvoisuuden vähentämistä. Erityisesti tulee kehittää tapahtuma liiketoiminnan johtamisen koulutusta, digitaalisuuteen ja virtuaalisuuteen liittyvää koulutusta sekä tapahtumarakentamisen ammattikoulutusta. Myös yliopistot tulee saada mukaan alan koulutuksen kehittämiseen. Koulutuksen selvitys- ja kehittämishanke tulee toteuttaa työ- ja elinkeinoministeriön, opetushallituksen sekä toimialan yhteistyössä.

1. MITÄ ON TAPAHTUMATEOLLISUUS?

Tapahtumat ovat tuttuja jokaiselle. Osa meistä rakastaa käydä kulttuurin ja viihteen erilaisissa elämyksellisissä esityksissä, osa viihtyy urheilukatsomon jännityksessä. Tapahtumiin osallistutaan usein myös työn puolesta, kun erilaiset messut, seminaarit ja koulutukset keräävät eri alojen ammattilaisia yhteen. Tapahtumia järjestävät myös kaikenlaiset yritykset, jotka haluavat tapahtuman keinoin sitouttaa asiakkaitaan, kiittää henkilökuntaansa tai vaikkapa esitellä uusia tuotteitaan. Myös hengelliset yhteisöt järjestävät vuosittain valtavan määrän sekä suuria että pienempiä tapahtumia.

Tapahtumilla on keskeinen rooli myös demokratian toteutumiseksi. Erilaiset puolueiden ja yhdistysten kokoukset ovat vuosittaisia vaikuttamisen paikkoja. Mielenosoitukset ja vapaat, järjestäytymättömät tapahtumat, kuten vaikkapa Ravintolapäivä taas ovat osa avoimen kansalaisyhteiskunnan toimintaa. Tapahtumilla luodaan myös kansakunnan yhteistä identiteettiä ja unohtumattomia hetkiä. Kansakunnan mieliin on varmasti tallentunut joko paikan päällä tai tv:n välittämänä koettu yhteinen tunne, kun maailmanmestaruuden voittaneet Leijonat nousevat Kauppatorin lavalle tai Daruden Sandstorm tanssittaa kymmenien tuhansien ihmisten massaa Kansalaistorilla Suomen täyttäessä sata vuotta.

Me kaikki siis tunnemme tapahtumat omakohtaisesti. Kuitenkin niitä tuottava toimiala ja sen erilaiset toimijat ovat jääneet valtaosin piiloon tapahtumien yleisöiltä, osallistujilta ja jopa viralliselta tilastoinnilta. Tapahtumista tulee useimmiten näkyväksi vain niiden valmistusprosessin loppuhuipentuma - ne hetket, jolloin yleisöt saapuvat sisään ja tapahtuma on käynnissä. Kuitenkin tarvitaan kuukausien, joskus jopa vuosien mittainen, monenlaista osaamista vaativa ennakkotyö, ennen kuin esiintyjien tarvitsemat estradit, urheilijoiden urheiluareenat, yritysten näyttävät messu- ja promootio-osastot sekä yleisöjen tarvitsemat palvelut ovat valmiina. Itse tapahtuman aikana käytössä on jopa satojen eri tapahtuma-alan yritysten ja työntekijöiden yhtäaikainen työpanos tämän kaiken toteuttamiseksi.

TAPAHTUMATEOLLISUUS TOIMIALANA

Tapahtumateollisuus on 2,35 miljardin arvoinen toimiala. Tapahtumateollisuudessa toimii 3200 yritystä ja ala työllistää yhteensä lähes 200 000 ihmistä, joista 20 000 vakituisesti. Tapahtumateollisuus on toiminut ilman vakiintunutta ja tunnistettua muotoa yhteiskunnassamme

jo vuosikymmeniä. Perinteisemmät toimialat tulevat tunnistettaviksi suurten ja näkyvien tuotantolaitostensa tai toimipaikkojensa kautta, joissa toimialan toiminta tapahtuu ja työpaikat sijaitsevat. Tapahtumateollisuudessa tällaisia ei juuri ole, koska toimialan valmistamaa tuotetta, tapahtumia tuotetaan vaihtelevissa paikoissa ja aina väliaikaisesti olemassa oleviksi.

Tapahtumateollisuuden yritysten toiminta on siis suurelta osin paikkariippumatonta ja tapahtumien toteuttaminen perustuu aina modernin yritysverkoston yhteistyöhön. Yksittäisen tapahtuman toteuttamiseen saattaa osallistua useita satoja eri yrityksiä tuotantoprosessin eri vaiheissa. Tuotantoprosessi voi kestää viikoista useisiin kuukausiin, jopa vuosiin. Työntekijämäärällisesti suurin ja näkyvin osa prosessia on itse tapahtuman toteuttaminen, jolloin alan yritykset kokoontuvat väliaikaisesti, vaihteleviin paikkoihin valmistamaan teollisuuden lopputuotetta, tapahtumia. Voidaankin ajatella, että yksittäinen tapahtuma on kuin tehdas, joka suunnitellaan, rakennetaan, koekäytetään ja käynnistetään - sekä käytön jälkeen alas ajetaan ja taas puretaan.

Tapahtumateollisuudessa on myös pysyvämpiä ja tunnistettavampia tuotantolaitoksia. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset messu- ja kongressikeskukset, urheiluareenat, konserttisalit, (elokuva)teatterit, museot ja huvipuistot, joita ei kuitenkaan vielä tähän saakka ole hahmotettu merkittävän elinkeinotoiminnan keskittyminä.

Kulttuuriset juhlat	Taide- ja kulttuuri-tapahtumat	Viihde-tapahtumat	Urheilu-tapahtumat	Virkistys-tapahtumat
Liiketoiminnan- ja kaupankäynnin tapahtumat	Poliittiset tai valtiolliset tapahtumat	Opetukselliset tai tieteelliset tapahtumat	Uskonnolliset tapahtumat	Järjestäytymättömät tapahtumat

TAULUKKO 1

Tapahtumateollisuus on selkeimmin tunnettu tuotteistaan eli erilaisista tapahtumista. Näitä voidaan luokitella esimerkiksi taulukossa 1 kuvatulla tavalla.

Tapahtumia siis tuotetaan useaan eri tarkoitukseen ja useiden eri tahojen toimesta. Tapahtuman järjestäjänä voi olla ammattimainen tapahtumajärjestäjä, tai kuten edellä kerrottua sitä saattaa järjestää jokin muu yritys tai taho. Tällaisessakin tapauksessa tapahtuman järjestäjä ostaa usein erilaisia palveluita ammattimaisilta tapahtumajärjestäjiltä tai muilta tapahtumateollisuuden yrityksiltä. Tämä tapahtumien tuottamiseen ja valmistamiseen kytkeytyvä laaja ja moniportainen elinkeino on se, joka ei vielä ole tullut laajasti ja kattavasti tunnisteuksi. Tässä selvityksessä käytämme tapahtumaelinkeinosta Tapahtumateollisuus ry:n määritelmää:

Tapahtumateollisuuden viitekehyksessä tapahtuma on aikaan ja tilaan sidottu suunniteltu ja tavoitteellinen tilaisuus, joka on suunnattu joillekulle, joiden arkirutiinien ulkopuolella tapahtuma on. Tapahtuma voi olla kertaluonteinen tai toistuva, ja se voi tapahtua joko fyysisessä tai virtuaalisessa tilassa.

Tapahtumateollisuus on tämänkaltaisten tapahtumien järjestämiseen liittyvää ammattimaista ja elinkeinotoimintaa, josta syntyy liikevaihtoa.

TAPAHTUMA JA TAPAHTUMATEOLLISUUS

Tapahtumat ovat siis olemassa tietyinä ajankohtana, tietyssä paikassa ja rajatulle osallistujajoukolle. Onpa sitten kyseessä itsenäisyyspäivän juhlavastaanotto, virtuaalinen konferenssi, vuosittain toistuva kolmpäiväinen festivaali, huvipuisto, teatteriesitys, jääkiekkoliigan ottelu, työpaikan virkistyspäivä tai neljän vuoden välein eri paikoissa järjestettävät olympialaiset, aika- ja paikkasidonnaisuus on leimallista tapahtumille.

Tapahtuma on suunniteltu ja tavoitteellinen. Se on väline, jota eri tavoin käyttämällä voidaan välittää viestejä, synnyttää tunteita tai muuttaa ihmisten ajattelua ja toimintaa: kertoa vaikuttava markkinointiviesti, luoda merkityksellinen elämys tai aikaansaada vaikuttava oppimiskokemus.

Tapahtumien osallistujilla voi olla eri motiiveja tapahtumaan saapuessaan. Paikalle voidaan tulla harrastuneisuudesta (esim. kirjamessujen asiakas), ajanvietteenä (esim. konsertti tai urheilutapahtuma) tai tavanomaisesta työtilanteesta poikkeavana työmuotona (esim. yritystilaisuus tai konferenssi). Tapahtumia järjestetään myös yksityisessä perhepiirissä (esim. häät) ja vapaaehtoistoimintana (esim. lasten jalkapalloturnaus). Niiden järjestämisestä tulee tapahtumateollisuuden ammattimaista elinkeinotoimintaa, kun tapahtuman järjestäminen tai sen palveluiden tuottaminen synnyttää liikevaihtoa jollekin taholle.

Tapahtumien järjestämiselle tyypillistä on myös vapaaehtoistyön ja ammatillisen toiminnan yhdistyminen:

esimerkiksi häiden järjestämiseen käytetty aika on morsiamelle ja kaasolle vapaaehtoistyötä, kun taas tapahtumajoukkojen vuokraus ja pitopalvelu ovat palveluntarjoajien liiketoimintaa.

Tapahtumateollisuuteen kuuluu sekä toimijoita, joiden koko liiketoiminta, tai valtaosa liiketoiminnasta, liittyy tapahtumiin, että toimijoita, joille tapahtumaliiketoiminta on vain osa kokonaisuutta. Tapahtumajoukkojen vuokraus, tapahtumien ammatillinen tuottaminen tai tapahtumatekniikan vuokraus ja palvelut ovat esimerkiksi tapahtumateollisuuden aloista, joiden toimijoille tapahtumat ovat pääasiainen elinkeino. Turvallisuus- ja kuljetuspalveluyrityksille tai ravintola-alan toimijoille tapahtumajoukkojen palvelut voivat puolestaan tuoda vain osan kokonaisliikevaihdosta.

Tapahtumateollisuudella on merkittäviä taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia, jotka voidaan jakaa kolmeen eri syvyystasoon. Tapahtumien suorat vaikutukset liittyvät tapahtumien tuottamisen synnyttämään liiketoimintaan (tapahtumateollisuus). Toissijaiset vaikutukset näkyvät tapahtumatuotantoa palvelevien yritysten liiketoiminnassa (esimerkiksi majoitus-, ravintola- ja kuljetuspalvelut). Ulkokehällä on esimerkiksi tapahtumaturismi (joko vapaa-aikaan tai työhön liittyen), sekä tapahtuman kävijöiden yleinen kulutus tapahtuman lievealueilla (esimerkkinä festivaalivieras, joka huomaa tarvitsevänsä uudet kengät tai uuden kampauksen).

1.1. TAPAHTUMATEOLLISUUS JA LUOVA TALOUS

Tapahtumia tuottavan toimialan, tapahtumateollisuuden määrittely ja muotoutuminen käynnistyivät keväällä 2020. Tuohon saakka vuosia voimakkaassa kasvussa ollut toiminta pysähtyi totaalaisesti koronaepidemian vuoksi asetettujen rajoitusten seurauksena maailmanlaajuisesti. Toimialaa ei tätä ennen ollut kokonaisuutena hahmotettu sen paremmin virallisessa hallinnossa, kuin toimialan sisälläkään. Alan yritykset tai työntekijät eivät myöskään olleet tai ole edelleenkään järjestäytyneet kattavasti. Tapahtumateollisuus tunnistettuna toimialana on parhaillaan muotoutumassa ja siksi sen paikkaa ja sijaintia toimialojen kartalla vasta haetaan.

Tapahtumateollisuus on luovasta toiminnasta ja pääomasta arvontuotantonsa muodostava toimiala, joka tuottaa pääosin immateriaalista lopputuotetta. Tapahtuma muodostuu olemassa olevaksi vain rajalliseksi ajaksi, siirtyäkseen pian osaksi historiaa. Tapahtumateollisuus on siis selkeästi osa luovaa taloutta, jolla tarkoitetaan laajemmin yhteiskunnan ja koko talousrakenteen syvälistä murrosta. Luovassa taloudessa immateriaalinen, eli aineeton, pääoma nousee merkittäväksi tuotannon tekijäksi materiaalisen pääoman rinnalle - teollinen tuotanto ja pääomamarkkinat "henkistyvät". Kulttuuri- ja luovien alojen liiketoiminta-aktiviteetteja sekä luovien alojen tuotteita, palveluita ja osaamista hyödynnetään yhteiskunnan eri sektoreilla lisäarvon tuottamiseksi.¹

¹ <http://www.luovasuomi.fi/www.luovasuomi.fi/mikaluovatalous.html>

Olemme siis murroksessa, jossa immateriaalinen teollisuus pyrkii nousemaan samanlaiseen asemaan, jossa perinteiset materiaalisen teollisuuden alat ovat olleet.

Edellä oleva kuvaus luovasta taloudesta sopii myös hyvin osaksi tapahtumateollisuuden toiminnan määrittelyä. Toinen lainaus luovaan talouteen ja luoviin aloihin liittyen on Valtioneuvoston julkaisusta, jossa esitellään työ- ja elinkeinoministeriön tuottamaa Luovien alojen tiekarttatyötä:

Suomessa luoviin aloihin luetaan kymmenestä viiteentoista alaa aina taiteen ja kulttuurin ytimeistä syntyvästä liiketoiminnasta luovuutta muilla toimialoilla hyödyntäviin tuotteisiin, palveluihin tai toimintamalleihin. Liiketoiminnan kehittämisen näkökulmasta yritystoiminta on jaettu kolmeen ryhmään, jotka ovat monistettavat sisällöt ja tuotteet, luova osaaminen palveluna sekä elämykset ja elämykselliset ympäristöt kuten tapahtumat, taide- ja kulttuuripalvelut.²

Edellä kuvattu luovan talouden jaottelu kolmeen ryhmään tulee YK:n alaisen UNCTAD -järjestön tekemästä määrittelystä luovasta taloudesta. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa luovien alojen edistäminen on nostettu yhdeksi kärjeksi. Sen osalta on kirjattu, että luovien alojen työpaikat lisääntyvät, osuus BKT:sta nousee ja työntekijöiden työskentelyedellytykset paranevat.³

² <https://tem.fi/-/hallitus-tavoittelee-luoville-aloille-taloukasvua-ja-lisaa-tyopaikkoja-tiekartta-ja-ohjausryhma-tukemaan-tyota>

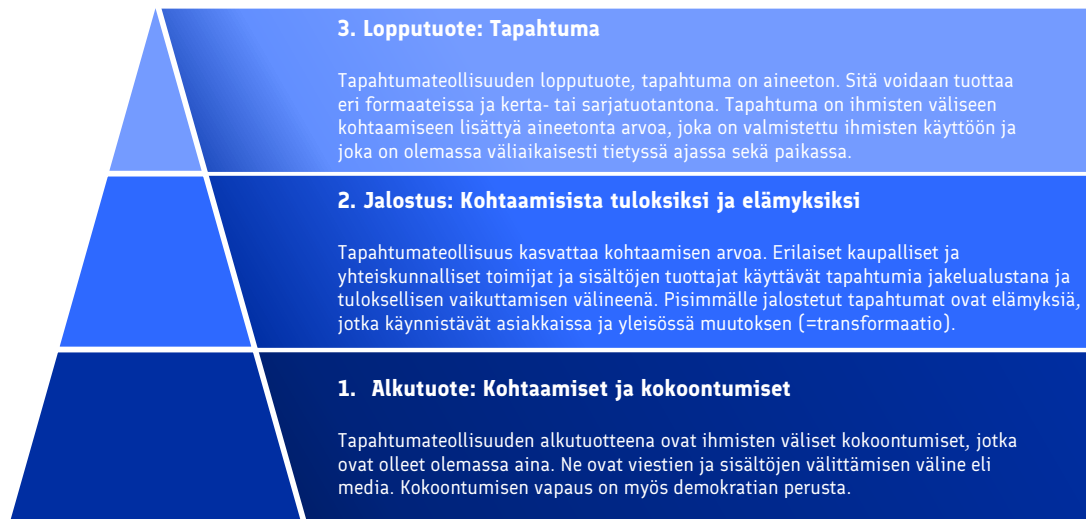
³ Luovan Talouden Tiekartta 2020 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162474/TEM_2020_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tapahtumateollisuus edustaa siis luovaa taloutta ja on yksi niistä kasvun kärjistä, joita nyt voimassa oleva hallitusohjelma on nimennyt. Tapahtumateollisuus on koko 2010-luvun ajan ollut kannattavassa kasvussa oleva toimiala, joka on luonut Suomeen vuosittain yli sata uutta yritystä ja yli tuhat uutta työpaikkaa.

On siis oleellista selvittää, ovatko toimialan kasvun edellytykset olemassa edelleen koronaepidemian jälkeenkin ja kuinka ne ovat muuttuneet. Sekä kuinka varmistetaan toimialan paluu kasvun uralle ja millaisia toimenpiteitä se edellyttää sekä toimialalta että muulta yhteiskunnalta?

2. ALAN RAKENTEET JA TOIMINTAMALLIT

SISÄLTÖJÄ

- urheilu
- kulttuuri
- taide
- kaupankäynti
- liiketoiminta
- opetus
- koulutus
- viihde
- hengellisyys
- poliittisuus
- juhla

FORMAATTEJA

- esitys
- ottelu
- turnaus
- näytös
- näyttely
- messut
- konsertti
- seminaari
- festivaali
- kokous
- gaala

Tapahtumateollisuuden toimialan määrittely voidaan saada valmiiksi tiettyyn pisteeseen saakka, mutta toimialan sisällä ja reunoilla toimivan vapaan kentän vuoksi ala on osin määrittelyjä pakeneva ja alati muuttuva. Tapahtumateollisuuden toimintaa voidaan kuvata viereisen kuvan mukaisesti.

Tämän määrittelyn mukaisesti tapahtumateollisuus siis valmistaa lopputuotteenaan tapahtumia, joita toteutetaan erilaisissa formaateissa ja joissa hyödynnetään erilaisia sisältöjä. Olemassa oleva keskustelu on tähän saakka tunnistanut tapahtumat pääasiassa sisältöjen ja formaattien kautta, usein myös sekoittaen nämä keskenään. Näkyvien sisältöjen ja formaattien taakse piiloon on jäänyt kokonaisen toimialan liiketoiminta ja elinkeino, joita ei ole vielä kokonaisuutena tunnistettu.

Seuraavassa taulukossa on esitetty ja luokiteltu tapahtumateollisuuden elinkeinot, sisällöt ja formaatit:

TAPAHTUMAGENRET	TAPAHTUMATYYPIT	TAPAHTUMAELINKEINOT
Taide, kulttuuri, viihde, kulttuuriset juhlat	Konsertit, teatteri, näytökset, festivaalit, huvipuistot, tivolit	<ul style="list-style-type: none"> • Tapahtumajärjestäminen • Tapahtumatilojen vuokraus • Esiintyjä- ja ohjelmapalvelut • Tapahtumateknologian palvelut, myynti ja vuokraus • Tapahtumarakentamisen palvelut, myynti ja vuokraus • Lipunmyyntipalvelut • Tapahtumien oheispalvelut • Suunnittelu ja konsultointi • Digitaaliset tapahtumapalvelut • Muut tapahtuma-alan erityispalvelut
Urheilu, virkistystapahtumat, yksityiset tapahtumat	Kilpailut, ottelut, turnaukset, juhlat, gaalat, iltamat	
Liike-elämä, poliittinen, valtiollinen, kunnallinen	Kongressit, konferenssit, avajaiset, lanseeraukset, messut, näyttelyt, markkinat, myyjäiset	
Tiede, opetus, koulutus	Seminaarit, kokoukset, symposiumit	
Uskonnollinen, hengellinen	Palvelukset, messut	
Järjestäytymättömät tapahtumat	Mielenosoitukset, kulkueet	

TAPAHTUMATEOLLISUUDEN TOIMIALAJAOTTELU	
Tapahtumajärjestäminen	Tapahtumajärjestäjät, tapahtumasuunnittelun ja -tuotannon asiantuntijapalvelut
Tapahtumatilojen vuokraus	Tapahtumakeskukset, tapahtumatilat ja -alueet, areenat, hallit
Esiintyjä- ja ohjelmapalvelut	Esiintyjä- ja ohjelmavälitys, artisti- ja manageriyhtiöt, muut tapahtumien ohjelmasisällön suunnittelu ja tuotanto
Tapahtumateknologian palvelut, myynti ja vuokraus	Valo-, ääni-, video- ja efektisuunnittelu, laitteiston vuokraus ja rakennus, tapahtumateknologian asiantuntijapalvelut
Tapahtumarakentamisen palvelut, myynti ja vuokraus	Lava- ja kalusterakenteet, messu- ja näyttelyrakenteet, teltat, muut tapahtumarakenteet ja -kalusto, rakentaminen ja suunnittelu
Lipunmyyntipalvelut	Lipunmyynnin ja osallistumisen palvelut ja laitteistot
Tapahtumien oheispalvelut	Tapahtumacatering, tapahtumaturvallisuus, tapahtumamyymälät, tapahtumahenkilöstö ym.
Suunnittelu ja konsultointi	Tapahtumaliiketoiminnan, sponsoroinnin, konseptoinnin ja markkinoinnin palvelut, muotoilu, suunnittelu ja konsultointi
Digitaaliset tapahtumapalvelut	Tapahtuma-alalle suunnatut digitaaliset palvelut, ohjelmistot ja sovellukset
Muut tapahtuma-alan erityispalvelut	Muut tapahtuma-alalle suunnatut tuotteet, laitteistot ja palvelut

2.1. TAPAHTUMATEOLLISUUDEN TOIMIALAT JA TUOTTEET

Tapahtumateollisuuden sisällä on tunnistettavissa alatoimialoja, joilla alan yritykset toimivat. Osalle toimialoista ja yrityksistä on leimallista toimia vain tapahtumateollisuuden liiketoiminnan parissa, osalla alatoimialoja ja yrityksiä on yleisesti liiketoimintaa myös muilla toimialoilla (kuten vaikkapa matkailu- ja ravitsemistoimialoilla).

Viereisessä taulukossa esitellään tapahtumateollisuuden alatoimialat, joiden jaottelu perustuu Tapahtumateollisuus ry:n luomaan malliin.

TAIDE- JA
KULTTUURITAPAHTUMAT

URHEILUTAPAHTUMAT

KULTTUURISET JUHLAT

VIIHDETAPAHTUMAT

VIRKISTYSTAPAHTUMAT

POLIITTISET TAI
VALTIOLLISET
TAPAHTUMAT

OPETUKSELLISET
TAI TIETEELLISET
TAPAHTUMAT

LIIKETOIMINNAN
JA KAUPANKÄYNNIN
TAPAHTUMAT

USKONNOLLISET
TAPAHTUMAT

TAPAHTUMATEOLLISUUDEN TUOTTEET, JOIDEN JAOTTELU PERUSTUU TAMPEREEN KAUPUNGIN LUOMAAN ERILAISTEN TAPAHTUMIEN JAOTTELUUN.

2.2. TAPAHTUMA-ALAN YRITYKSET JA TUNNUSLUVUT

Tapahtumateollisuuden toimijoille on myös tyypillistä monien roolien päällekkäisyys. Yritys A voi esimerkiksi toimia samanaikaisesti tapahtumajärjestäjänä, tarjota alihankintana valosuunnittelua ja valaistusteknologiaa toiseen tapahtumaan ja vuokrata lavarakenteita yritykseltä B kolmanteen tapahtumaan, jossa toimii lavatuotannon pääalihankkijana. Yksilö X taas voi vastata yhden tapahtuman ohjelmasuunnittelusta ja markkinoinnista, toimia toisessa tapahtumassa äänisuunnittelijana ja rekrytoida sekä myydä kolmanteen tapahtumaan tekniikoita. Myös toimialan yritysten asetelmat toistensa asiakkaina ja kilpailijoina ovat usein päällekkäisiä. Esimerkiksi yritys A voi toimia sekä tapahtumajärjestäjänä että tilavuokraajana, jolloin tapahtumajärjestäjänä toimiva yritys B on yritys A:lle sekä asiakas että kilpailija.

2.2.1. ANALYYSI TAPAHTUMATEOLLISUUDEN YRITYKSISTÄ

Turun Yliopiston Kauppakorkeakoulu on tätä selvitystä varten analysoinut olemassa oleviin rekisteritietoihin perustuen tapahtuma-alan yrityksiin liittyviä tietoja ja liiketoimintaa. Näistä rekistereistä on tunnistettu 2 315 organisaatiota, jotka toimivat tapahtumateollisuudessa. Tähän lukuun eivät kuulu alle sadantuhannen euron liikevaihdolla toimivat yritykset. Näiden toimijoiden tiedot ovat tilinpäätösrekistereissä hyvinkin puutteelliset, min-

kä vuoksi ne rajattiin analyysistä pois. Tapahtumateollisuudessa on kuitenkin paljon rajauksen vuoksi ulkopuolelle jääviä toimijoita, joten tätä puutetta on huomioitava tulosanalyysissä. Analyysissä käytettiin vuoden 2019 tilinpäätöstietoja, koska analyysihetkellä maaliskuussa 2021 vuoden 2020 tietoja ei ole vielä käytettävissä. Indeksoinnin vertailuvuodeksi valittiin vuosi 2012, koska tätä aikaisemmat tiedot olivat puutteelliset.

Analyysissä haettiin seuraavia saatavilla olevia tunnuslukuja tilinpäätöstiedoista:

- Liikevaihto
- Henkilöstömäärä
- Taseen loppusumma
- Oma pääoma
- Nettotulos (kannattavuus)
- Oman pääoman tuotto-% (kannattavuus)
- Sijoitetun pääoman tuotto-% (kannattavuus)
- Omavaraisuusaste (vakavaraisuus)
- Current ratio (maksuvalmius)

ALAN TUNNUSLUVUT 2019	
Liikevaihto	Yhteensä arviolta 2,35 mrd. euroa.
Henkilöstömäärä	Vakituisia työpaikkoja 20 000 Tilapäisiä työpaikkoja 120 000–175 000
Suhde Tase/ Liikevaihto	0,74. Yleisesti katsottuna alalla toimitaan varsin matalalla taseella, eli toiminta ei vaadi isoa pääomaa tai investointeja. Ala on hyvin työvoimakeskeinen; työntekijä tuottaa keskimäärin 100 000 euron liikevaihdon.
Nettotulos (kannattavuus)	+2,7 % eli toiminnan kannattavuus välttävä
Oman pääoman tuotto-%	ROE 8,0 % eli välttävällä tasolla (kannattavuus)
Sijoitetun pääoman tuotto-%	ROCE 3,8 % , välttävä (kannattavuus)
Omavaraisuusaste	17,8 % , välttävä (vakavaraisuus)
Current ratio	1,1 , välttävä (maksuvalmius)

Tapahtumateollisuuden toimialalla toimitaan hyvin laajasti erilaisissa toimialaluokissa, eli toiminta on hyvin monipuolista. Tunnuslukujen hajonta selittyy osin tällä taustalla, mutta ei kuitenkaan siten, että erot olisivat tilastollisesti merkittäviä. Alueellisesti on jonkun verran eroja tunnusluvuissa, mutta ala on keskittynyt pääkaupunkiseudulle sekä Tampereen ja Turun seuduille. Erot tunnusluvuissa selittyvät osin tämän takia, eli havaintolukujen (N) ison eron takia. Joissakin maakunnissa on tunnistettu varsin vähän toimijoita.

Toimialan kannattavuus on myös varsin alhaisella tasolla, keskimäärin 2,7 % (nettotulos). Yli 25 % yrityksistä raportoivat tulosta 0 % ja 5 % välillä. Jopa noin kolmasosa yrityksistä osoittivat tappiollista tulosta vuonna 2019 ja 22 % yrityksistä raportoivat yli 10 % tulosta. Sekä omavaraisuusaste, että maksuvalmius ovat molemmat keskimääräisesti välttävällä tasolla vuoden 2019 tulosten perusteella.

Matalahko omavaraisuusaste ja maksuvalmius yhdistettynä varsin matalaan kannattavuuteen voidaan pitää varsin hälyttävänä seikkana, kun arvioidaan toimialan valmiuksia kohdata kriisejä.

Toisaalta toimialalla on pitkään totuttu hyvinkin joustavaan toimintaan ja suuri osa toimijoista voi varsin ketterästi sopeuttaa toimintaansa heikkenevän kysynnän tilanteessa. Toimiala ei kuitenkaan kykene selviämään kriisitilanteissa kovin pitkään, nimenomaan alhaisesta pääomatasosta johtuen. Alan liiketoiminta on miltei täysin sidottu tapahtumien kautta toteutettavaan vaihdantaan. Vallitsevassa tilanteessa alan toimijat joutuvat hakemaan elantonsa tukien kautta tai muilta toimialoilta.

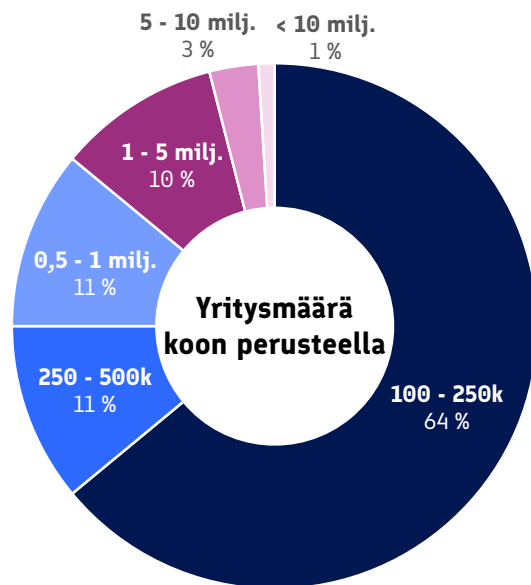
Tapahtumateollisuuden toimialalla toimitaan yleisesti katsottuna suhteellisen alhaisella pääomalla (oma ja vieras pääoma, aineelliset investoinnit). Osasyyn tähän on, että toimiala on hyvin henkilöresurssikeskeinen. Toiminta vaatii paljon työvoimaa suhteessa liikevaihtoon. Eroja on toki. Etenkin toimijat, jotka toteuttavat/toimittavat tapahtumatiloihin, -rakentamiseen ja -tekniikkaan on korkeampi pääomatarve toimintansa pyörittämiseksi. Oman pääoman tuotto (ROE) on kuitenkin keskimääräisesti alalla vain välttävällä tasolla. Tämä viittaa osin siihen, myös siihen, että alalla toimitaan varsin matalalla pääomalla, mutta osin myös siihen, että kannattavuus ei ole hyvä.

Samaten sijoitetun pääoman tuotto (ROCE) on matalahko, välttävällä tasolla. Isossa kuvassa tämä luo haasteita vieraan pääoman houkuttelemiseksi alalle, kun tuotto-odotukset ovat varsin matalat. Toisaalta on todennäköistä, että alan keskimääräisesti pieni yrityskoko ja työvoimakeskeisyys tiputtavat tätä tunnuslukua.

Varsin alhainen pääomataso tarkoittaa myös sitä, että alalla on varsin matala investointikyky. Panostaminen esimerkiksi vaihtoehtoihin, digitaalisiin palvelu- tai tapahtumakonsepteihin on siten hyvin korkean kynnyksen takana. Lisäksi valtaosa toimijoista ovat pieniä, pienillä resursseilla kehittää tai investoida uuteen.

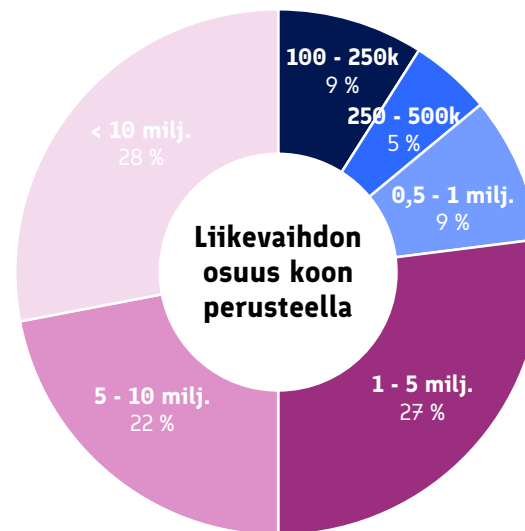
2.3. UUDEN AJAN TOIMIALAN VERKOSTOMAINEN TOIMINTA JA LIIKETOIMINNAN LOGIIKAT

Perinteinen käsityksemme teollisuudesta perustuu suur-yrityksiin ja niissä työsuhteisessa palkkatyössä toimivaan, melko vakiintuneeseen tehdasorganisaatioon. Tapahtumateollisuus ei noudata näitä malleja vaan se on moderni ja monimuotoinen, vahvaan erikoistumiseen perustuva yritysten arvoverkosto. Valtaosa alan toimijoista on yksityisomisteisia, pieniä suomalaisia yrityksiä. Alalla on myös joitakin suuria ja kansainvälisessä omistuksessa olevia toimijoita sekä merkittävä määrä julkisomisteisia toimijoita ja elinkeinotoimintaa harjoittavia yhdistyksiä. Tapahtumateollisuuden asiakkaita ovat sekä kuluttajat, yritykset että julkinen ja kolmas sektori.

TYYPILLINEN ALAN YRITYS ON VARSIN PIENI

Aineiston mediaani on 106 keur, mikä on todellisuudessa todennäköisesti alle 100 keur, jos aineistoa olisi saatavilla mikrotason organisaatioista. Keskimääräinen liikevaihto on 830 keur. Yli 65% yrityksistä vaihtaa alle 250 keur. Osuus on todellisuudessa isompi, koska aineistosta puuttuu alle 100 keur vaihtavat organisaatiot.

Tapahtumateollisuuden toiminnan päämäärä on aina kiinnittynyt aikaan ja paikkaan ja on usein vahvasti sesonkiluonteista. Tapahtumateollisuuden liiketoiminnan peruslogiikka rakentuu ympäri vuoden järjestettävien tapahtumien synnyttämän projektimaisen liiketoiminnan ja niitä toteuttamaan kokoontuvan vaihtelevan ja elävän yritysverkoston mukaisesti. Alan yritykset pyrkivät ketterään ja olosuhteisiin sopeutuvaan toimintaan, mistä johtuen alalla on toimialojen keskiarvoa enemmän yksinyrittäjiä ja suuret, vakituisia työsuhteita ylläpitävät organisaatiot ovat harvinaisempia.

VERKOSTOMAINEN RAKENNE

Turun Yliopiston tutkimuksen mukaan tapahtumateollisuuden yrityksistä 80 % on alle kymmenen henkilöä työllistäviä pieniä yrityksiä. Suuria yhtiöitä, jotka työllistävät yli sata henkilöä on toimialan yrityksistä vain 1,5 %. Tämä pienten yhtiöiden verkostomaiseen toimintaan pohjautuva toimiala on synnyttänyt Suomeen jo pitkään kasvussa ollutta liiketoimintaa, jonka yhteisarvo vuonna 2019 oli 2,35 miljardin euroa. Toimialalla toimii yhteensä noin 3200 yritystä, joissa on 20 000 pysyvää ja 120 000 - 175 000 tilapäistä työpaikkaa.

LIIKETOIMINNAN LOGIIKKA

Toimialan taloudellista rakennetta voi hahmottaa kolmenlaisten rahavirtojen avulla:

- tapahtumateollisuuteen tulevat rahavirrat
- toimialan sisällä liikkuvat alihankintojen rahavirrat
- yhteiskuntaan palaavat ja kertyvät rahavirrat

Tapahtumateollisuudessa liiketoiminnan logiikka perustuu järjestettävien tapahtumien määrään ja volyymiin, josta syntyy niin tapahtumajärjestäjille kuin tapahtumateollisuuden alihankintaketjulle liikevaihtoa ja työtä. Riittävän suuri tapahtumien määrä tai niihin liittyvien tilausten riittävän suuri volyymi synnyttävät verkon, jonka varassa toimialan yritykset pystyvät toimimaan. Määrään ja volyymiin liittyvät logiikat vaihtelevat yhtiöittäin ja toimialoittain. Yksittäinen, yleensä kuluttajamarkkinaan järjestetty suur tapahtuma voi olla sitä järjestävän tapahtumayhtiön koko vuoden liiketoiminnan tuottava tuote. Toinen yhtiö voi keskittyä esimerkiksi pelkästään kesäsesonkiin ja järjestää vaikkapa kymmenen keski suurta tapahtumaa. Ympäri vuotisesti tapahtumajärjestäjänä toimiva yritys taas järjestää tapahtumia melko tasaisesti kuukausittain tai viikoittain, vaihtelevilla volyyymeillä. Alihankintaketjun toimijat kuitenkin rakentavat liiketoimintansa lähes poikkeuksetta ympärivuotisesti tai muutamaaan sesonkiin keskittyen, palvelen eri tapahtumajärjestäjiä erilaisissa tapahtumissa. Vain yksittäistapauksissa myös alihankintaketjun yhtiö elää ko-

konaan ja täysin yhden tai vain yksittäisten tapahtumien tuotannoista. Kun siis yksittäisen tapahtuman luoma verkko on riittävän vahva tai useista tapahtumista muodostuva verkko riittävän tiheä, sen päältä voi ponnistaa yhä korkeammalle.

Tapahtumajärjestäjä on aina alan koko toimijaketjun liiketoiminnan käynnistävä toimija. Tapahtumajärjestäjän kassavirta syntyy joko pääsylippujen ja kumppanuuksien sekä oheispalveluiden myynnistä tai tapahtumatuotannon tilaavalta (yritys)asiakkaalta. Kulttuuri- ja urheilutapahtumia järjestävät yritykset voivat saada tietyn edellytyksin tapahtumajärjestämiseen myös julkista tukea. Kun päätös tapahtumajärjestämisestä tehdään, alkaa tapahtumajärjestäjä yritys hankkia tarvitsemiaan palveluita muilta tapahtumateollisuuden yrityksiltä. Alihankintaportaassa toimivat erilaiset yritykset palvelevat siis samaan aikaan useita eri tapahtumajärjestäjiä. Näistä eri aikana ja eri paikoissa järjestettävien erilaisten tapahtumien ja niihin toimitettavien palveluiden kokonaisuudesta syntyy toimialan yritysten kokonaisliiketoiminta.

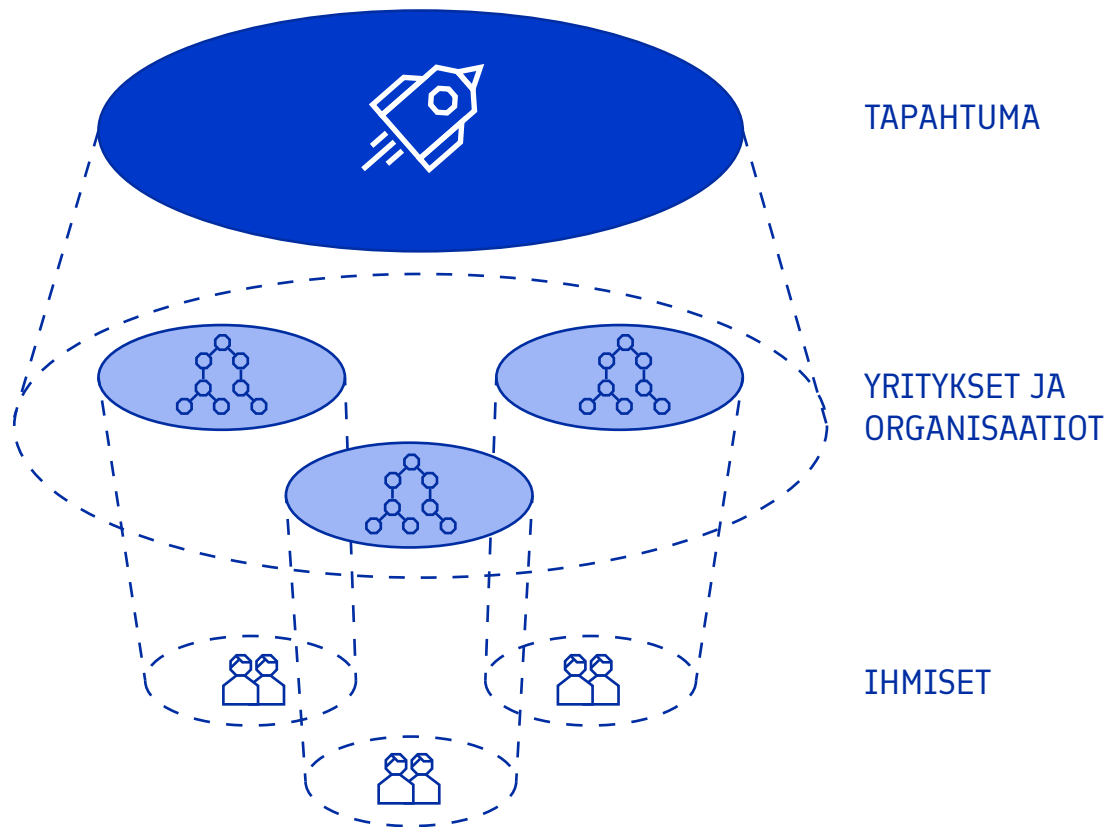
Sanonta ei kannata pitää kaikkia munia yhdessä korissa kuvaa hyvin tapahtuma-alan liiketoiminnan riskeihin varautumista. Tapahtumajärjestämiseen liittyy aina myös merkittäviä riskejä niin tuotannon kuin myynnin näkökulmista. Olosuhteiden äkillinen ja ennustamaton muutos tai oleellisen tuotannon tekijän puuttuminen saattavat estää tapahtuman toteuttamisen tai heikentää sen taloudellista kannattavuutta merkittävästi. Esi-

merkkinä vaikkapa sääolosuhteiden vaikutus ulkoilma-tapahtumissa, pääesiintyjän viime hetkellä tapahtuva peruutus vaikkapa sairaustapauksesta johtuen tai vaikkapa samanaikainen tarjonta, joka aiheuttaa kysynnän heikentymistä. Tapahtumiin myytävistä pääsylipuista syntyvät tulot ovat tapahtumajärjestäjän käytettävissä pääasiassa vasta sitten, kun tapahtuma on toteutettu ja toimitettu lipunostajille. Koska myös tapahtumien valmistamiseen tarvittava suurin työpanos kohdistuu aina tapahtuman toteuttamishetkeen, syntyy tapahtumista aiheutuva liikevaihto myös lähes koko alihankintaketjulle pääosin vasta hyvin lähellä tapahtumaa tai sen aikana. Tämä kassavirran logiikka yhdistettynä tapahtumien muihin riskeihin tekee tapahtumaliiketoiminnasta melko korkean riskin liiketoimintaa, johon toimiala on sopeutunut edellä kuvatun kaltaisen yritys- ja verkostorakenteen kautta sekä jakamalla tätä riskiä mahdollisimman laajasti useisiin tapahtumiin ympäri vuoden. Kaikista korkeimman riskin, mutta toisaalta myös korkeimpien tuottojen toimintaa on yksittäisten suurtapahtumien järjestäminen.

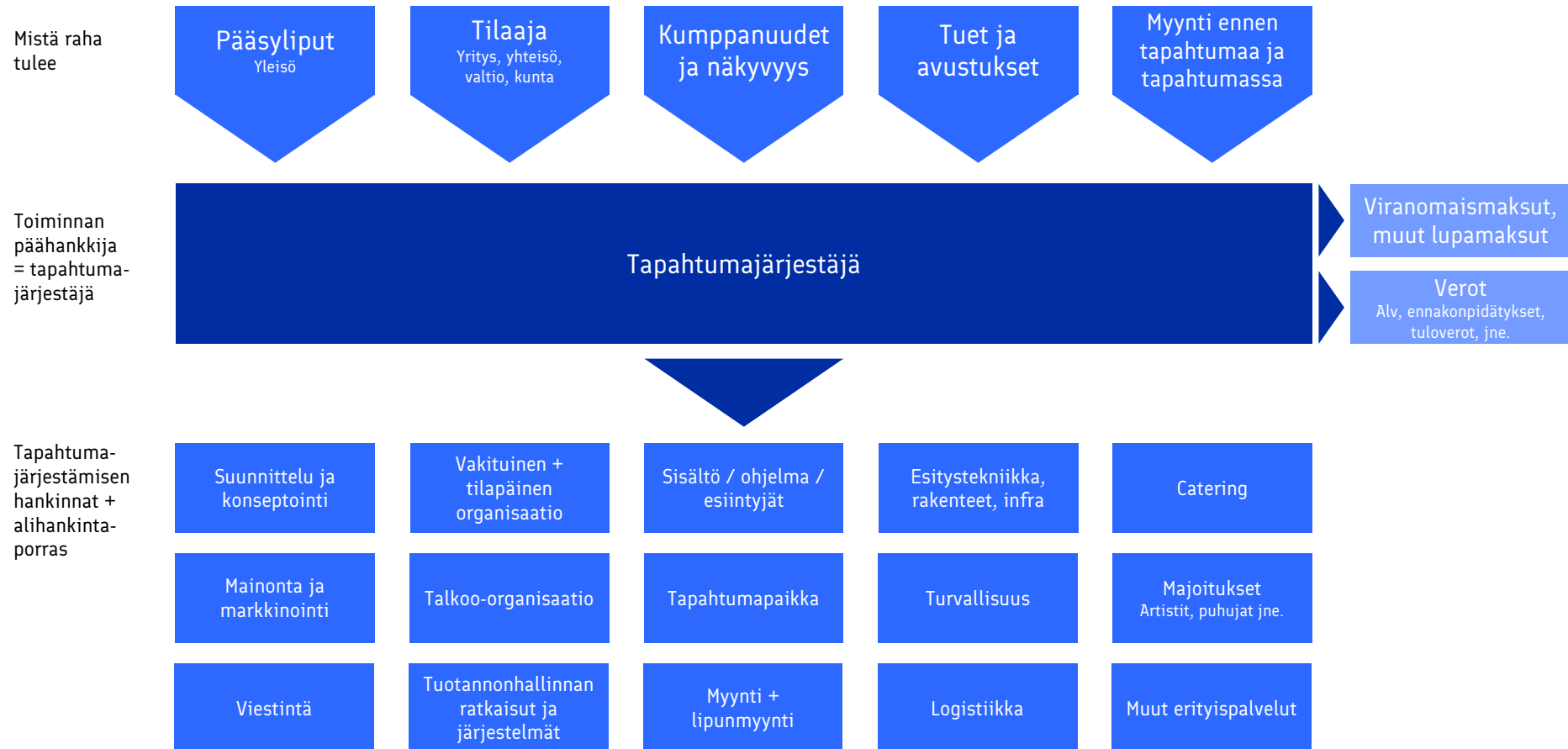
Toimialan riskeistä, sesonkiluonteesta, vaihtelevista toimipaikoista ja myös erilaisten tapahtumien hyvin spesifeistä osaamistarpeista johtuen tapahtumateollisuuden osaamista ja työvoimaa hankitaan suurelta osin ostopalveluna. Yritykset pyrkivät pitämään kustannusrakenteen joustavana minimoimalla kiinteitä kuluja, erityisesti silloin kun yrityksen toiminnassa on sesonkien ulkopuolisia kausia, jolloin tilauksia on hyvin vähäisesti.

Tapahtumien toteuttaminen on kuitenkin hyvin paljon ihmistyövoimaa vaativaa tekemistä, joten toimialan kii-vaimmat sesongit työllistävät myös valtavan määrän tilapäistä työvoimaa. Toisinaan tätä työvoimaa ja tapahtumiin tarvittavaa kalustoa joudutaan tuomaan Suomeen myös ulkomailta.

Koska tapahtumatoimialaa ei tunnisteta virallisessa hallinnossa tai sen järjestelmissä, ovat alalla vakiintuneesti toimivien ihmisten väliset verkostot hyvin aktiiviset ja kehittyneet. Töiden haku ja löytäminen tapahtuvat alan sisäisesti, koska olemassa olevat työvoimapalvelut eivät kykene vastaamaan tähän tarpeeseen riittävällä tarkkuudella ja osaamisella. Jo pitkään kasvussa ollut toimiala on kyennyt työllistämään osaajansa siten, että nämä ovat voineet ylläpitää kannattavaa ja myös yksilötasolla riittävän toimeentulon tarjoavaa yritystoimintaa. Kun alan pienimmissä yrityksissä on usein kyseessä enemminkin tarve työllistää itsensä, kuin halua luoda kasvavaa yritystoimintaa, on alalla paljon myös yrittäjyyteen ja yrittämiseen liittyvää epäkypsyttä. Tämä näkyy esimerkiksi alan sisäisten sopimuskäytänteiden, yritysrahoitukseen ja riskeihin varautumisen sekä innovaatio ja kehitystoiminnan puutteina.

Tapahtumateollisuuden verkostomainen, pääasiassa pienistä yrityksistä muodostuva rakenne tekee toimialasta hyvin ketterän ja muuntautumiskykyisen. Toisaalta liiketoiminnan kannattavuuden, kasvukyvyn ja riskienhallinnan osa-alueilla toimialalla on selkeästi parannettavaa. Tapahtumateollisuuden yrityksissä on tarvetta toiminnan ammattimaistamiselle, liiketoimintaosaamisen kasvattamiselle, tuotekehityksen ja innovoinnin vahvistamiselle sekä kansainvälistymishakuisuuden lisäämiselle.

RAHAVIRTOJEN KULKU TAPAHTUMATEOLLISUUDESSA

MAANTIETEELLINEN JAKAUMA, OSUUS LIIKEVAIHDOSTA

HELSINKI 47,5 %

TAMPERE 9,7 %

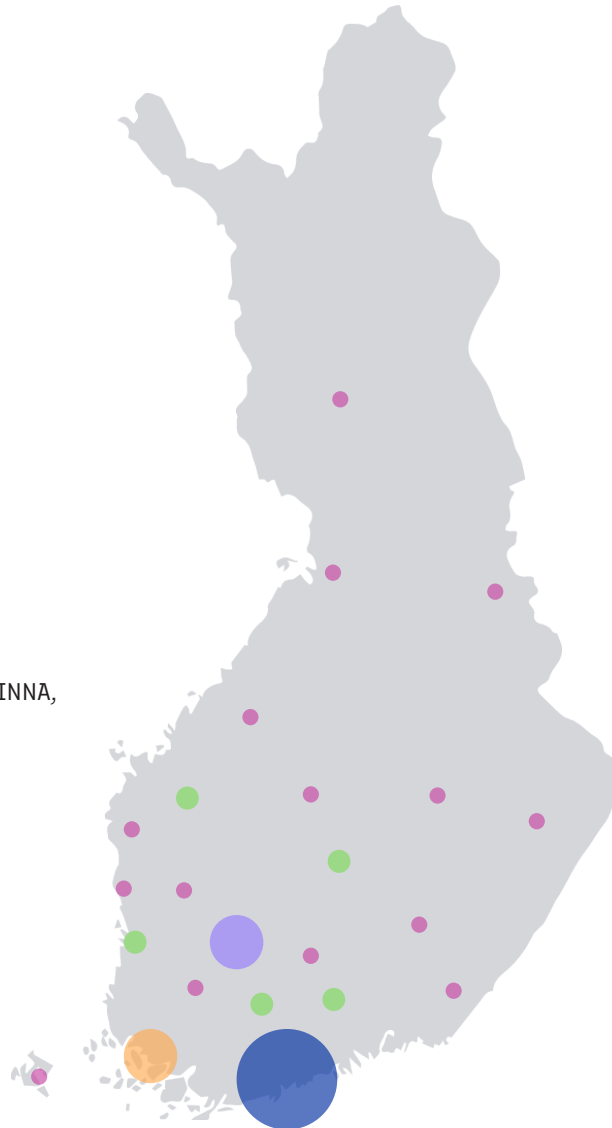
TURKU 9,4 %

SEINÄJOKI, JYVÄSKYLÄ, HÄMEENLINNA,
LAHTI JA PORI N. 3 %

MUUT KUNNAT 0,6 - 2,9 %

2.4. TOIMIALAN TUNNISTETTAVAT EKOSYSTEEMIT

Tapahtumateollisuus on valtakunnallisesti toimiva toimiala, joka rakentuu alueellisten ekosysteemien verkostosta. Nämä ekosysteemit määrittyvät selkeille maantieteellisille alueille, joiden keskiössä on usein suuri kaupunki tai pienempi paikkakunta, jossa toimii vakiintunut suur tapahtuma. Tapahtumaekosysteemien keskittyminen maakuntien suurimpiin kaupunkeihin sekä ennen kaikkea pääkaupunkiseudulle kertoo siitä, että tapahtumat järjestetään alueilla, joihin on toimivat liikenneyhteydet ja joissa on tarjolla tapahtumiin osallistuvien ihmisvirtojen tarvitsemia muita palveluita sekä aktiivisesti ylläpidettyä ja valmista infraa tapahtumajärjestämisen käyttöön.

Tapahtumateollisuuden ekosysteemien kokoluokat ovat suhteessa niiden kaupunkien kokoon, joiden alueilla ekosysteemit toimivat. Suur tapahtumia järjestetään useimmiten vain suurkaupungeissa. Tässäkin on olemassa poikkeuksia kuten vaikkapa vuosittain toistuva uskonnollinen suur tapahtuma Suviseurat, joka perinteisesti järjestetään pienissä kunnissa. Tapahtumien ja kaupunkien koon korrelaatio liittyy yleisemmin myös siihen, kuinka paljon alueella on tapahtumateollisuuden toimintaa. Aktiivisilla tapahtumateollisuuden toiminta-alueilla yrityksillä on paremmat mahdollisuudet investoida ja hankkia tapahtumajärjestämiseen liittyvää kalustoa ja osaamista. Aktiivisilla toiminta-alueilla on

myös monipuolista tapahtumateollisuuden palvelutarjontaa, joka mahdollistaa erityisesti suur tapahtumien järjestämisen. Tästä esimerkkinä toimii mm. suur tapahtuma Slush Helsingissä, joka vuosittain tyhjentää lähes kaikkien alueella toimivien tapahtuma-alan tekniikka- tai kalustevuokraukseen erikoistuneiden yritysten varastot. Slush sivutapahtumineen aiheuttaa hetkellisen yli viikon kestävän kysyntäpiikin, jonka aikana osaa tapahtumateollisuuden palveluista hankitaan PK-seudun ulkopuolisista ekosysteemeistä, toisinaan jopa ulkomailta saakka.

Alueelliset tapahtumateollisuuden ekosysteemit ovat siis kehittyneet vastaamaan alueiden tapahtumatarjonnan ja -kysynnän tarpeisiin. Yksittäiset suuret tapahtumat aiheuttavat usein tarpeen hankkia tapahtumapalveluita myös muista alueellisista ekosysteemiä kauempaa. Esimerkkeinä tällaisista voidaan pitää esim. Pori Jazzia Porissa tai Levin Maailman Cupia Kittilän Sirkassa. Tällaiset suur tapahtumat aiheuttavat tapahtumateollisuuden palveluiden kysyntäpiikin, mitä varten palveluita ostetaan alueellisten tarjoajien lisäksi usein myös merkittävästi kauempaa.

2.5. EKOSYSTEEMIEN TARKEMPI HAHMOTUS JA KASVUPOTENTIAALI

Tapahtumateollisuuden identiteetin nousu ja toimialatietoisuuden vahvistuminen lisäävät ymmärrystä kokonaisuudesta myös alan toimijoiden keskuudessa. Tämä puolestaan luo mahdollisuuksia liiketoiminnan kas-

vattamiselle toimialan sisäisessä markkinassa. Edellä kuvattujen maantieteellisesti muodostuneiden ekosysteemien lisäksi toimialalla on nimittäin tunnistettavissa ekosysteemien rajautumista ja keskittymistä myös teollisuuden erilaisten tapahtumasisältöjen ja -formaattien mukaan (esim. urheilu- tai messualalle keskittyneet toimijat). Toimialalta löytyy yrityksiä, jotka toimivat laajasti kaikenlaisten tapahtumien parissa, mutta myös kapeammin erikoistuneita toimijoita, jotka ovat keskittyneet vain tiettytyyppisten tapahtumien tuotantoihin.

Näiden erilaisten tapahtumatuotteiden mukaan rakentuvien ekosysteemien tarkempi hahmottaminen ja syvällisempi tarkastelu tuottaisi ymmärrystä siitä, millaisia eroja erilaisten ekosysteemien liiketoiminnan tuottavuudessa tai kypsyysasteissa on. Oletuksena voidaan pitää sitä, että kaikista kaupallisimpien ja tuotannollisesti vaativimpien tapahtumien toteuttamiseen osallistuvilta ekosysteemiltä vaaditaan myös pisimmälle kehittyneitä liiketoimintaosaamista. Nämä ekosysteemit ovat todennäköisesti myös kyvykkäimpiä tuottamaan kasvavia ja kansainvälistyviä tapahtumia sekä alan innovaatioita. Tällaisten alan vatureina toimivien ekosysteemien tunnistaminen ja tukeminen tuottaisi lisätietoa toimialan kasvupotentiaalista, jota vahvistamalla saataisiin koko toimialalle lisää kasvua ja ammattimaistumista sekä muita kansantaloudellisesti toivottavia hyötyjä.

Tapahtuma-alan uuden liiketoiminnan mahdollisuudet ovat uusissa palveluissa ja teknologioissa sekä tuotekohtaisesti erikoistuneissa toiminnoissa. Seuraavassa

muutamia esimerkkejä uusista palveluista, jotka ovat jostaneet päätään.

Virtuaalitapahtuma-alustat sekä virtuaalitapahtumien alustapalvelut ovat viimeisen vuoden aikana vauhdilla kasvanut ja kehittynyt palveluala. Stream-alustojen kehitys on saanut vauhtia koronaepidemian aikaansaaman kysyntäpiikin myötä, kun asiakasyritykset ovat olleet valmiita maksamaan virtuaalisista kohtaamisista asiakkaidensa kanssa. Virtuaalitapahtumien nopean suosion nousun ja laadun parantumisen myötä vahvistunut markkina on tapahtumateollisuuden tulevaisuuden mahdollisuuksien aitta, josta olemme nähneet vasta pintaraapaisun. Virtuaalimarkkinan kasvun ennustetaan jäävän pysyväksi, mikä asettaa kehitystarpeita myös virtuaalituotannoissa tarvittavien erilaisten osaamisten kouluttamiselle. Sisältöjen uudelleen muotoilu ja virtuaaliympäristöön sovittaminen on keskeinen osa-alue, joka tulee huomioida virtuaalitapahtumien kehityksessä.

Eventual on tänä vuonna markkinoille lanseerattu tapahtumien joukkorahoituspalvelu ja startup, jonka liiketoimintaidea perustuu tapahtumatuotannon prosessin uudelleen muotoiluun ja tapahtumien demokratisointiin. Eventual tarjoaa jokaiselle palvelun käyttäjälle mahdolli-

suuden saada lähiympäristöönsä haluamiaan tapahtumia osallistumalla niiden joukkorahoitukseen. Eventual on esimerkki täysin uudesta digitaalisesta tapahtumaliiketoiminnan mallista, jossa on potentiaalia globaaliin skaalattavuuteen.

Sun Effects Oy on helsinkiläinen tapahtuma-alan suunnittelu-yhtiö, jonka tarina on esimerkki siitä, kuinka teatterialan erikoistunut osaaminen on muotoiltu tapahtumateollisuuden design-osaamiseksi. Sun Effects Oy on teatteritaiteen valo- ja äänisuunnittelukoulutuksen saaneiden ammattilaisten perustama yritys, jossa teatterialan osaaminen on onnistuneesti laajennettu palvelemaan tapahtumia laajasti. Tästä osaamisesta on syntynyt spatiaalista suunnittelua tekevä yritys, joka on vastannut mm. Slush -tapahtuman tapahtumadesignista sekä Flow Festivalin valaistuksen kokonaisdesignista. Teatteritaiteen koulutuksen tuottama osaaminen on siis laajennettu muunkinlaisten tapahtumien kontekstiin, mikä on tuottanut kansainvälisesti tunnustettuja tapahtumaidentiteettejä.

Tapahtuma-alan ekosysteemien kartoitusta tulee jatkaa ja syventää, jotta voidaan tarkemmin tunnistaa niiden erilaisia ominaisuuksia, potentiaaleja ja tarpeita.

Käynnissä olevat muutokset asiakaskäyttäytymisessä laajemmin, kuin toimialan sisällä sen omissa toimintalogiikoissa ajavat yhtäaikaaisesti eteenpäin tiettyjä muutoksia. Ne tiedostaen ja niihin ekosysteemeissä laajasti tarttumalla, vahvistettaisiin tapahtumateollisuuden kasvun ja kansainvälistymisen mahdollisuuksia. Yllättäen alkaneeseen muutokseen mukautumalla toimiala pääsee takaisin niin kotimaiseen kuin kansainväliseen kasvuun.

Tulevaisuuden mahdollisuuksia, joita tapahtumateollisuudessa tulisi hyödyntää nykyistä voimakkaammin ovat:

- Uudet osallistumisen ja fanittamisen keinot
- Uudet tapahtumakumppanuuden ja -näkyvyyksien muodot
- Digitaaliset ratkaisut asiakaskokemuksen ja turvallisuuden vahvistamisessa
- AR- ja VR-ympäristöt ja mahdollisuudet tapahtumissa
- Cashless -toimintojen hyödyt liiketoiminnassa ja riskienhallinnassa
- Asiakas- ja tapahtumadatan hyödyntäminen liiketoiminnassa ja riskienhallinnassa
- Uudet tavat hyödyntää tapahtumakumppanuutta / näkyvyyttä tapahtumassa
- Tapahtumien vaikuttavuuden tutkimus ja vaikutukset alueellisten ekosysteemien kasvattamiseen, valtakunnallinen tapahtumakalenteri

3. TAPAHTUMATEOLLISUUS HALLINNON ERI TASOILLA

Tapahtumateollisuuden toimialan käynnissä oleva esiin piirtyminen ei tapahdu hetkessä, vaan sen muotoutuminen ja määrittäminen tulee ottamaan aikansa. Kuluneen vuoden aikana tapahtumateollisuus käsitteenä on jo vakiinnuttanut paikkansa julkisessa keskustelussa. Kevään 2021 aikana toimialan asia on ollut toistuvasti esillä niin eduskunnan suuren salin keskusteluissa kuin valtakunnan näkyvimpien talousmedioidenkin uutisoinnissa.

Yhteiskunnassamme on viime vuosina keskusteltu aktiivisesti luovasta taloudesta ja luovista aloista, jotka on nimetty myös voimassa olevan hallitusohjelman yhdeksi kärjeksi. Aivan viime aikoina on saatu hyvin konkreettisia esimerkkejä joidenkin Suomessa perinteisesti vahvojen toimialojen hiipumisesta vauhdilla. Samalla luovien alojen osalta juuri tapahtumateollisuuden tulevaisuuden merkityksen ymmärryksen rakentaminen on vasta alussa. Esille on noussut hyvin kipeäkin tarve kehittää vallitsevaa ymmärrystä ja olemassa olevia rakenteita vastaamaan paremmin uusien, nousevien toimialojen ja tulevaisuuden yhteiskunnan tarpeisiin.

Uudenlaisen toimialakäsityksen omaksumisen äärellä on pystyttävä päästämään irti vanhoista, olemassa olevista ja syvälle rakenteisiimme juurtuneista oletuksista ja pystyttävä jäsentämään tietoa jo olemassa olevasta ja elävästä, yhteiskunnan eri tasoille rakentuneesta todellisuudesta.

TAPAHTUMATEOLLISUUDEN PIRSTALOITUMINEN HALLINNOSSA

Kuten edellä on jo todettu, tapahtumateollisuus toimialana on vasta piirtymässä esiin. Toimialan näkyvät osat tunnistetaan, mutta tapahtumien taustalla toimivat ammattikunnat ja yritysverkostot ovat vielä laajasti tunnistamatta. Tapahtumajärjestämistä ja siihen liittyvää toimintaa säännellään useiden eri ministeriöiden ja viranomaisten toimesta. Kokonaisvastuu toimialasta tai tapahtumaelinkeinosta ei kuitenkaan kuulu selkeästi minkään ministeriön alle.

- Tapahtumateollisuuden perustana on ihmisten kokoontumiset. Näitä säännellään kokoontumislaitilla, joka kuuluu sisäministeriön hallinnonalaan. Kokoontumislain ja siihen läheisesti liittyvän järjestyksenvalvojatoiminnan (josta säädetään omassa laissaan) noudattamista valvoo poliisi. Lisäksi tapahtumissa ollaan usein tekemisissä monenlaisten pelastus- ja tuoteturvallisuuteen liittyvien asioiden kanssa, joita valvovat pelastusviranomaiset ja TUKES.
- Tapahtumat, joissa on mukana eläimiä eli esimerkiksi raviurheilun tapahtumat ja eläinnäyttelyt kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen.
- Osa tapahtumista ovat kulttuurin ja urheilun toimintaa, jolloin niiden tai niitä tuottavien organisaatioiden toimintaan voi saada rahoitusta

opetus- ja kulttuuriministeriöstä, jonka hallinnonalaan kuuluvat taiteen, kulttuurin ja liikunnan sisällöt ja toimintaedellytykset.

- Ammattimainen tapahtumaelinkeino, eli tapahtumateollisuuden yritystoiminta ja liiketoimintamahdollisuuksien kehitys kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön alaisuuteen.
- Tapahtumissa harjoitetaan myös usein ravitsemistoimintaa, jonka sääntelystä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö ja jota valvotaan aluehallintovirastojen sekä kuntien elintarvikeviranomaisten toimesta.
- Koronaepidemian aikana sosiaali- ja terveysministeriön, aluehallintovirastojen sekä kuntien terveysviranomaisten rooli tapahtumien sääntelyssä on saanut laajuuden, jollaista niillä ei ole aiemmin ollut. Tapahtumia on rajoitettu tartuntatautilakiin perustuen, mikä on siirtänyt toimivallan sellaisille viranomaisille, joilla ei normaaliolosuhteissa ole juurikaan tekemistä tapahtumajärjestämisen tai tapahtumaliiketoiminnan kanssa.

Tapahtumien ja niistä syntyvän elinkeinotoiminnan sääntely pirstaloituu siis hallinnossamme hyvin laajasti. Tämä on yksi oleellinen syy siihen, miksi tapahtumateollisuudesta toimialana ei ole selkeää ja kokonaisvaltaista kuvaa keskitetysti yhdessäkin ministeriössä.

3.1. TAPAHTUMAT PAIKALLISHALLINNON TASOLLA

Kun liikutaan valtionhallinnon tasolta kohti alueellista ja paikallista tasoa, siis kaupunkiin ja kuntiin sekä näiden paikallisiin viranomaisiin, tunnistetaan tapahtumat ja niihin liittyvä liiketoiminta jo paljon paremmin. Saadakseen luvan toimia ja ottaa asiakkaita tarvitsee yksittäinen tapahtuma tai tapahtumakeskus useita erilaisia lupia, joista vastaavat niin poliisi, pelastuslaitos kuin kaupungin eri virastot. Kuitenkaan kyseessä ei ole nimenomaisesti luvanvarainen elinkeinotoiminta, sillä oikeus kokoontumiseen ja tapahtumajärjestämiseen on demokraattisessa yhteiskunnassa kenellä tahansa yksityishenkilöllä tai yhteisöllä. Lupamenettelyjä edellytetään kaikenlaisissa mittavammassa, erityisiä turvallisuus-, ympäristö- tai muita toimenpiteitä vaativissa kokoontumisissa.

Tapahtumajärjestämisen tavanomaisimmat luvat:

- **Yleisötilaisuusilmoitus poliisille:** Yleisötilaisuuden järjestäjän tulee tehdä ilmoitus tapahtumapaikkakunnan poliisille viimeistään viisi vuorokautta ennen tilaisuuden alkua. Poliisi myös hyväksyy tapahtumaan tarvittaessa asetettavat järjestyksenvalvojat. Poliisi valvoo yleisötilaisuuksien turvallista toteuttamista ja esimerkiksi tarvittavien liikenteenohjauksjärjestelyiden turvallista toteuttamista.

- **Turvallisuussuunnitelma:** Yli 200 henkilön tilaisuuksista, joissa on poikkeuksellisia järjestelyjä tai ilotulitteita, tulee laatia turvallisuussuunnitelma, joka tulee toimittaa tapahtumapaikkakunnan pelastusviranomaiselle.
- **Maanomistajan lupa:** Tapahtuman tulee saada lupa myös maanomistajalta.
- **Melu- ja ympäristölupa:** Tapahtumat, jotka aiheuttavat melua tarvitsevat meluluvan, joka haetaan kunnan ympäristöviranomaiselta. Tapahtumien tulee myös toimittaa suunnitelmat tapahtuman jätehuollon järjestämisestä samalle viranomaiselle.
- **Lupa tilapäisiin rakenteisiin:** Tapahtumat, joissa on merkittäviä tilapäisiä rakenteita hakevat luvat näiden toteuttamiseen kuntien rakennusvalvonnasta.
- **Elintarvike- ja anniskeluluvat:** Tapahtumat, joissa tilapäisesti tarjotaan elintarvikkeita tai anniskellaan alkoholia hakevat ravitsemis- ja anniskelutoimintaan liittyvät luvat aluehallintoviranomaiselta.

Yllä olevasta yleisimpien lupien listasta on nähtävissä, että niin poliisi- ja pelastusviranomaiset kuin kuntaorganisaatiot ovat aktiivisessa yhteistyössä lupa-asoiden osalta tapahtumajärjestäjien kanssa.

Näissä organisaatioissa tapahtumajärjestäminen ja siihen liittyvä toiminta tunnistetaan ja hahmotetaan hyvin selkeästi erityisesti paikkakunnilla, joissa tapahtumia järjestetään aktiivisesti.

Lisäksi useissa maakuntien pääkaupungeissa tapahtumatoimintaa varten on olemassa osana kaupunkiorganisaatiota tapahtumatoimisto tai -osasto. Nämä kaupunkien tapahtuma-ammattilaiset vastaavat tapahtumien hankkimisesta sekä toimivat tapahtumajärjestäjien opastajina kaupungeissa. Lisäksi ne tekevät tärkeää koordinoitua toimintaa kaupungin sisällä, niin ettei useiden suurten tapahtumien keskittyminen kaupunkiin samaan aikaan, aiheuta sekaannuksia kaupungin toimintaan.

Esimerkki: suuressa kaupungissa voi samana viikonloppuna tapahtua useita tapahtumia, jotka tuovat kaupungin alueelle useita kymmeniä tuhansia tapahtumaosallistujia. Tällöin tapahtumien yhteiskoordinaatio on tarpeen, ettei synny turhia liikenneuhkia, pysäköinnin ruuhkautumista sekä suunnittelematonta ihmisvirtojen pakkaantumista.

3.2. TAPAHTUMAT KAUPUNKISTRATEGIOISSA JA ELINVOIMAN VAHVISTAJANA

Tapahtumat ovat kaupunkien ja kuntien näkökulmasta merkityksellisiä useista muistakin syistä, kuin vain lupa-asoiden osalta. Tapahtumat tuovat toteutuessaan

paikkakunnalle mukanaan yleisövirtoja, jotka käyttävät osallistumisensa aikana paikkakunnan muitakin palveluita. Tapahtumien yleisöt tarvitsevat tapahtumaan saapuessaan ja paikkakunnalla liikkuessaan erilaisia liikennepalveluita, majoitusta sekä ravintolan ja kaupan palveluita. Nämä vaikutukset toteutuvat niin vapaa-aikanaan kuin työhön liittyvien tapahtumiin osallistuvien yleisöjen osalta. Tapahtumien aikaan saamalla paikkakuntien elävöitymisellä ja ihmisten kohtaamisten syntymisellä on myös suuri imagollinen merkitys. Erityisesti vakiintuneiden, vuodesta toiseen toistuvien tapahtumien on havaittu profiloivan paikkakuntaa sekä lisäävän niiden tunnettuutta ja elinvoimaa.

Jatkuvasti kasvavat tapahtumat asettavat toisaalta myös vaatimuksia järjestämisspaikkakunnan toiminnalle ja toimivuudelle. Ympärivuotinen, toimiva yhteistyö tapahtumapaikkakuntien ja tapahtumajärjestäjien välillä onkin erityisen tärkeää, jotta sekä tapahtuman että paikkakunnan viihtyvyys ja sujuva toiminta pystytään takaamaan yhtäaikaan. Suurissa suomalaisissa kaupungeissa voi kesän sesonkiviikonloppuina olla yhtäaikaaisesti käynnissä kymmeniä eri sisältöisiä tapahtumia, jotka tuovat kaupunkiin ja alueelle kymmeniätuhansia ihmisiä eri puolilta Suomea. Tämä asettaa sekä vaatimuksia että toisaalta houkuttelee erilaisten liikenne-, pysäköinti- ja majoitusratkaisujen sijoittumista vilkkaimmille tapahtumapaikkakunnille.

Tapahtumien merkitys elinvoiman vahvistajana on tunnistettu osassa kaupunkeja selkeäksi strategiseksi tekijäksi. Tapahtumien merkityksestä löytyy tällöin selkeät linjaukset osana kaupunkistrategian toteuttamista ja kaupungeilla on omat tapahtumaorganisaatiot, jotka tekevät aktiivista yhteistyötä tapahtumateollisuuden toimijoiden kanssa niin kotimaassa kuin kansainvälisesti.

Kaupungit ovat Suomessa myös tehneet paljon hyvää tapahtumateollisuuden määrittely- ja tutkimustyötä, jolla on haettu ymmärrystä niin tapahtumateollisuuden koosta kuin vaikutuksista aluetalouteen. Esimerkkinä tästä on Tampereen kaupunki, joka on jo yli kymmenen vuoden ajan kerännyt laaja-alaista tietoa paikallisen tapahtumateollisuuden toiminnasta. Tämän raportin liitteenä ja esimerkkinä on Tampereen kaupungin viimeisin tutkimus tapahtumateollisuudesta ja sen vaikutuksista aluetalouteen.

3.3. TAPAHTUMA-ALAN KOULUTUKSESTA JA TUTKIMUKSESTA

Tapahtumateollisuus ry:n koulutus- ja kehitystyöryhmään kuuluu tapahtumateollisuuden eri aloilla toimivien yritysten edustajia. Tämä selvityksen koulutusta käsittelevä osuus on koostettu yhteistyössä koulutus- ja kehitystyöryhmään kuuluvien tapahtuma-alan ammattilaisten kanssa. Sen tarkoituksena on tuoda esille alan koulutuksen kriittiset kehitystarpeet ja alan yritysten kokemusta koulutuksesta alalle tulevista henkilöistä.

Nimenomaisesti tapahtuma-alalle keskittynyt koulutusklusteri jakaantuu esitys- ja teatteritekniikan (ns. AV-ala) sekä kulttuuri- ja tapahtumatuotannon sisältöihin. Näissä koulutuskokonaisuuksissa opetetaan hyvin karkeasti rajaten seuraavia sisältöjä:

1. **Tapahtumien tekninen toteutus ja suunnittelu:** Esitys- ja teatteritekniikan opinnot
2. **Tapahtumien sisältö- ja projektiosaaminen:** kulttuurituotanto, projektijohtaminen ja tapahtumatuotanto, tapahtumien taiteellinen sisältö

Tapahtumatuotantoihin kouluttavan koulutuksen lisäksi alalle tullaan töihin laajasti monista muista opintotoistoista. Lisäksi itseoppineisuus alalle on merkittävää. Alan ammatit, toimenkuvat ja osaamistarpeet ovat hyvin heterogeenisiä ja moninaisia. Työskentelyn lopputulosta voivat määritellä joko taiteelliset tai liiketoiminnalliset kriteerit, sekä näiden yhdistelmät.

Keskeinen huomio on, että alan koulutustarjonnan ta puuttuu lähes kokonaan tapahtumaliiketoimintaan ja sen kehitykseen ja johtamiseen syventynyt koulutus. Tapahtumateollisuus on monelta osin erityispiirteinen toimiala, jonka liiketoiminnan johtaminen edellyttää erityistä toimialan liiketoimintalogiikan ja -riskien ymmärrystä. Tapahtumaliiketoiminnan koulutuksen puute on siis selkeä epäkohta ja tarve sellaisen kehittämiseksi on ilmeinen.

Työryhmän tunnistamia alan koulutuksen kehittämistarpeita:

- Koulutuksen laadun kehittäminen ja yhdenmu-
kaistaminen, maakuntien eriarvoisuuden vähen-
täminen
- Digitaalisuus ja virtuaaliset tapahtumat, osal-
lisuutta ja osallistumista digitaalisten keinojen
avulla, virtuaaliset ansaintalogiikat
- Työuran aikaisten jatkokoulutusmahdollisuuk-
sien kehittäminen, erityisesti tapahtumatekniikan
osalta
- Tapahtumaliiketoiminnan johtamisen ja kehityk-
sen koulutus alan kasvupotentiaalin tukemiseksi
- Myynnin ja markkinoinnin sekä taloudellisen osaa-
misen vahvistaminen
- AV-alan koulutuksen uudelleen muotoilu
- Uusi ammattikoulutus tapahtumarakentajille
- Yliopistot mukaan alan koulutuksen kehittämi-
seen.
- Oppisopimusmallin kehittäminen alan oppilaitos-
ten ja alan yritysten yhteistyössä.

Koulutuksen kehittämisen keskiössä tulisi olla liiketoi-
mintaosaaminen, tulevaisuuden ennakointitaidot, digi-
osaaminen sekä projektinhallinta.

Tapahtumateollisuuden toiminnassa ei juurikaan ole
vakiintuneita standardeja ja alan koulutuksen sisällöt ja
laatutaso vaihtelevat. Turvallisuus, laatu ja luotettavuus
ovat tapahtumien kansainvälisessä kilpailussa merkit-

täviksi nousseita tekijöitä. Suomi on ollut suosittu sekä
turvalliseksi koettu tapahtumamatkailun maa niin yksi-
tyis- kuin yritysasiakkaille. Tämän aseman säilyttäminen
asettaa nopeita ja vaativia kehitystavoitteita niin alan
toimintamalleille kuin koulutustarjonnalle.

Toimiva ja turvallinen esitystekniikka on keskeinen
osa tapahtumien turvallisuutta, minkä vuoksi koulu-
tettua ja kokemutta henkilöstöä tulee saada alalle lisää.
Alalta puuttuvat nykyisellään riittävät yhteiset työ- ja toi-
mintatavat, toteutustapojen laatu sekä ammattimaisuus
on osin kirjavaa. Erityisesti ripustamisen ja korkealla
työskentelyn tavoista puuttuu yhtenäisyys mikä vaikeut-
taa asiakas- ja työturvallisuuden laadun todentamista.

Tapahtumatoimialalta puuttuu myös joidenkin am-
mattien virallista koulutusta. Näistä yksi esimerkki on
tapahtumarakentaja. Ammattilaiset, jotka työskentele-
vät tapahtumarakentajana, tulevat monenlaisista kou-
lutustaustoista kuten käsi- ja taideteollisuus- tai raken-
nusalan koulutusohjelmista. Itseoppineita tekijöitä on
paljon ja alan yritykset ovat merkittävässä roolissa uu-
sien tekijöiden kouluttamisessa. Vaikka osakokonaisuuk-
sia tapahtumarakentajan tarvitsemasta osaamisesta on
saatavilla eri oppilaitoksissa, ei varsinaista monitahoi-
sen ja kattavan osaamisen tarjoavaa kokonaiskoulutusta
tehtävään ole saatavilla. Kuitenkin alalla on suuri tarve
koulutetuille moniosaajille, jotka myös kokevat toimi-
vansa ammatissa, joka tunnistettu osa yhteiskuntaa.

Toinen Suomesta kokonaan puuttuva tapahtuma-alan koulutus on insinööritasoinen tapahtumien väliaikaisrakenteiden suunnitteluun ja toteutukseen valmistava koulutus. Tapahtumien koon ja toteutusten kasvaessa rakenteiden turvallisuus nousee yhä merkityksellisempään rooliin. Tällöin tarvitaan esimerkiksi ljuuksien ja tuulikuormalaskelmien osaavaa ja ammattitaitoista tuottamisen kykyä.

TAPAHTUMATEOLLISUUDEN VAIKUTUSTEN TUNNISTAMINEN

Tapahtumateollisuuden arvon sekä vaikutusten jatkuvasta tutkimuksesta ja tunnistamisesta olisi merkittävää hyötyä sekä suomalaiselle yhteiskunnalle, yrityksille ja akateemiselle maailmalle. Kansainvälisesti tapahtumateollisuuden arvo on laskettu vuoden 2019 osalta olevan 1 135 miljardia dollaria ja vuosittaisen kasvun olevan 11,2 % luokkaa⁴. Suomessa tapahtumateollisuuden arvo vuonna 2019 oli 2,35 miljardia euroa ja vuosittainen kasvu keskimäärin 10 %. Viime vuodet tapahtumateollisuus on luonut Suomeen vuosittain yli sata uutta yritystä ja yli tuhat uutta työpaikkaa. Taloudellisen hyvän lisäksi tapahtumateollisuus tuottaa yhteiskuntaan myös vaikeammin todennettavissa olevaa aineetonta lisäarvoa. Tapahtumilla tuotetaan yleisöille myös osallisuuden kokemuksia ja mahdollisuuksia kokea kuuluvansa yhteiskuntaan. Nämä osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemukset lisäävät henkistä hyvinvointia.

Tapahtumat toimivat myös kokeilujen ja innovaatioiden alustana ja ovat itsessään kuin suurikokoisia eläviä laboratorioita. Tapahtumateollisuus toimialana toimii suunnannäyttäjänä yhteiskunnan tulevaisuudelle ja kokeilualustana monenlaisille megatrendeille. Digitaalinen ulottuvuus ei muuta tätä, koska tapahtuma itsessään on osa ihmisen luonnollista käyttäytymistä sosiaalisena konstruktiona.

Perinteisten liiketoimintamallien lisäksi koulutusta tulisikin lisätä myös uudenlaisten liiketoimintamallien osalta. Esimerkiksi alustatalouden ongelmat, kuten pakoyrittäjyyden piirteet ja ansainnan polkeminen on ollut tapahtuma-alalla havaittavissa joidenkin palveluiden ja ammattiryhmien osalta. Jotta näihinkin haasteisiin voidaan vastata paremmin, tulee kehittää myös uudenlaisen liiketoiminnan koulutusta ja luoda ketterämmin alan tarpeisiin vastaavia opintopolkuja.

Nykyisten koulutusmallien kestävyys on tarpeellista kyseenalaistaa. Koulutustarjonnassa on toteutettava pikaisesti tarvittavat rakenteelliset muutokset, jotta koulutustarjonta vastaisi paremmin alan tulevaisuuden tarpeisiin ja kasvavaan työvoimapulaan. Tapahtumat voisivat myös toimia vielä nykyistä paljon vahvemmin yhteiskunnan tulevaisuuden suunnannäyttäjinä. Yliopistotasoinen tapahtuma-alan tutkimus ja professuuri edistäisivät alan ymmärrystä ja arvostusta yhteiskunnassa.

⁴ Allied Market Research <https://www.alliedmarketresearch.com/press-release/events-industry-market.html>

4. KORONAKRIISIN VAIKUTUKSET TAPAHTUMATEOLLISUUTEEN

Kuten koko muun yhteiskunnan, koronaepidemia yllätti täysin myös tapahtumateollisuuden toimijat. Osalla yrityksistä oli olemassa liiketoiminnan peruuntumis- ja keskeytysvakuutuksia, joista saatiin jonkinlaisia korvauksia tapahtumien peruuntuessa. Suurin osa oli kuitenkin täysin vailla suojaa äkillisesti ja odottamatta iskeneen kriisin aiheuttamia menetyksiä vastaan. Koronaepidemian vuoksi asetetut viranomaisrajoitukset osuivat tapahtumaliiketoimintaan voimakkaasti heti maaliskuusta 2020 alkaen keskeyttäen ja peruuttaen valtaosan kevään tapahtumista.

Kesän ja syksyn 2020 tapahtumaliiketoimintaa suunniteltiin ja toteutettiin ilman minkäänlaista tulevaisuutta ennakoivaa näkymää, koska tapahtumia säänteleviä viranomaisten antamia kokoontumisrajoituksia annettiin maksimissaan kuukaudeksi eteenpäin. Tämä aiheutti käytännössä kaikkien kesän ja syksyn kotimaisten ja kansainvälisten suur tapahtumien peruuntumisen niin kulttuurin, urheilun kuin liike-elämän ja kaupankäynnin tapahtumien osalta.

Viranomaispäätösten aikataulujen lisäksi epävarmuutta lisäsi myös se, että päätösten sisällöt saattoivat vaihdella arvaamattomasti ja aiheuttaa tapahtumajär-

jestäjille mittavia lisäkustannuksia. Syksyn 2020 liiketoiminnan suunnittelu oli hyvin reaktiivista ja päätöksiä pystyttiin tekemään maksimissaan kuukauden aikakunassa. Suur tapahtumien järjestäminen ei ollut rajoituskäytänteistä johtuen edelleenkään mahdollista ja ne peruttiin tai siirrettiin edelleen eteenpäin.

Velvoittavien viranomaismääräysten lisäksi tapahtumaliiketoimintaan vaikuttivat erilaiset kokoontumisiin ja myös etätyöhön liittyvät suositukset. Tällaisia kuultiin kesän ja syksyn 2020 aikana sekä maamme hallituksen, valtakunnallisten ja alueellisten terveysviranomaisten, sekä ministeriöiden tai terveydenhuollon yksittäisten asiantuntijoiden antamina. Lisäksi viranomaisviestinnässä oli epäselvyyksiä sekä suoranaisia virheitä. Jokainen julkisuuteen annettu suositus tai virheellinen viesti tarkoitti käytännössä useiden tapahtumien peruuntumisia ja yritysten tappioiden syvenemistä.

Joulukuun toisena päivänä 2020 THL antoi koko valtakuntaan suosituksen, jonka mukaan yli 50 hengen tapahtumia ei järjestettäisi missään päin Suomea. Tuon suosituksen myötä tapahtumateollisuus suljettiin jälleen äkillisesti ja kokonaan. Suositusta seurasivat pian aluehallintoviranomaisten antamat viralliset määräyk-

set, joiden myötä ammattimaisesti järjestetyt tapahtumat ja kokoontumiset käytännössä kiellettiin kokonaan. Tapahtumien avautuminen on tätä selvitystä kirjoitettaessa ilmoitettu alkavaksi toukokuussa 2021 ensin maksimissaan 50 henkilön tapahtumilla ja kesäkuusta 2021 lievemmin rajoituksin.

VUODEN JATKUNEEN KRIISIN VAIKUTUKSET

Tapahtumateollisuus ry on selvittänyt koronaepidemian vaikutuksia toimialalla jäsenistölle tehdyillä kyselytutkimuksilla. Vuoden kestäneen kriisin aikana toimialan yritysten liikevaihdot ovat laskeneet keskimäärin 74 %. Samana aikana yrityksille maksettujen taloudellisten tukien mediaanisumma kattaa noin 4 % menetyksistä. Yli 40 % alan yrityksistä ei ole saanut mitään taloudellista tukea.

Toimialan kokonaismenetykset vuoden 2020 osalta on arvioitu olevan noin 1,8 miljardia euroa. Lomautettuna on ollut viime vuoden aikana yli 10 000 työntekijää ja kokonaan työllistämättä jäi kesältä 2020 jopa 136 000 ihmistä. Alan viimeisimmän täyssulun myötä enemmän kuin joka neljännes työnantaja yritys on joutunut irtisanoamaan työntekijöitään.

Joulukuun alussa alkaneen ja jo neljä kuukautta kestäneen toimialan täyssulun osalta yritysten liikevaihdot ovat pudonneet keskimäärin 81 % ja vuoden 2021 menetykset tulevat jo nyt olemaan vähintään 700 miljoonaa euroa. Toimialan yrityksistä joka toinen on ilmoittanut olevansa vaikeuksissa. Vain joka kolmas yritys ilmoittaa varmuudella selviävänsä tulevan kesän yli.

Toimialan vahvan työvoimakeskeisyyden takia vallitseva koronakriisi on uhka koko toimialan osaamisen pysyvyyteen. Iso osa alan toimijoista joutuu kriisin pitkittyessä joko lopettamaan toimintaansa tai siirtymään uusille toimialoille. Koronaepidemian myötä toimialalta on jo poistunut paljon ammattitaitoista ja osaavaa työvoimaa, jonka paluusta takaisin ei ole varmuutta. Toimialan palautuminen ja elpyminen tulee varmuudella viivästyttämään alihankintaketjuihin jo syntyneiden vaurioiden vuoksi.

TAPAHTUMATEOLLISUUDEN YRITYSTEN TALOUDELLISET TUET KORONAKRIISIN AIKANA

Tapahtumateollisuuden yritykset ovat saaneet taloudellista tukea yritysten kustannustuen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön jakamien tukien muodossa. Tapahtumateollisuus ry on laskenut, että maaliskuuhun 2021 mennessä toimialalle on kohdistunut taloudellisia tukia yhteensä noin 115 miljoonaa euroa. Toimialan kokonaismenetyksiin suhteutettuna toimialan kokonaistuki on noin kuusi prosenttia. Tuet eivät ole kohdistuneet toimialalle tasaisesti, vaan selkeästi eniten tukea on osoitettu valtion tukien piirissä vakiintuneesti oleville kulttuuritapahtumien järjestäjille.

Huhtikuun lopulla 2021 hallitus ilmoitti lisätalousarvion yhteydessä, että opetus- ja kulttuuriministeriön tukee kulttuuria, taidetta ja liikuntaa yhteensä 146 miljoonalla eurolla. Tästä voidaan arvioida tapahtumateollisuuden yrityksille kohdistuvan maksimissaan 80 miljoo-

naa. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön valmistelussa on tapahtumatakuu, joka korvaisi kesän ja syksyn 2021 ajan viranomais määräyksen vuoksi peruuntuneita tai kapasiteetiltaan merkittävästi rajoitettujen tapahtumien järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia. Tähän ilmoitettiin varattavan 85 miljoonaa euroa.

Yritysten kustannustuki ei tuen kehittämisestä huolimatta ole ollut toimiva tuki tapahtuma-alalle. Tuen mekanismi perustuu käynnissä olevan, koronan heikentämän liiketoiminnan tukemiseen ja se korvaa liiketoiminnan joustamattomia kustannuksia. Kun tapahtuma-alan yrityksissä liiketoiminta on viranomaisrajoitusten vuoksi jouduttu ajamaan kokonaan alas, ei myöskään liiketoiminnan kustannuksia synny. Yrityksillä on kuitenkin muita kustannuksia ja taloudellisia velvoitteita vastuullansa. Jo yli vuoden kestäneessä kriisissä useat yritykset ovat tämän vuoksi joutuneet lopettamaan liiketoimintansa ja yrittäjät ovat hakeutuneet töihin muille aloille tai jääneet työttömiksi.

Tapahtumateollisuuden toimintalogiikoiden tuntemattomuus valtion hallinnossa on tullut koronaepidemian aikana näkyväksi. Vaikka toimialan rajoitukset ovat alkaneet ensimmäisenä ja tulevat päätymään viimeisenä, ei koko kriisin aikana ole onnistuttu löytämään ratkaisuja tukimalleista, joilla tapahtumateollisuuden ekosysteemien ja yritysverkostojen toimintojen säilyminen olisi pystytty varmistamaan.

4.1. TOIMIALAN SOPEUTUMISTARPEET

Koronakriisi on ollut niin koko yhteiskunnallemme ja kuin tapahtumateollisuudelle ennaltakokematon kriisi, jonka kestoja tai vaikutuksia ei ole myöskään kriisin pitkittyessä pystytty ennakoimaan. Tämä on tehnyt kriisiin sopeutumisesta hyvin vaikeaa.

Tapahtumateollisuuden yrityksistä osa on saanut rakennettua koronakriisin vaikutuksia paikkaavaa korvaavaa liiketoimintaa virtuaalitapahtumista. Tällaisia ovat erityisesti yritysasiakkaita palvelevat tapahtumatoimistot, jotka ovat tuottaneet kesästä 2020 alkaen lähes normaali vuotta vastaavan määrän yritystapahtumia virtuaaliympäristöissä. Virtuaalitapahtumaliiketoiminnan liikevaihtovolyymi jää kuitenkin murto-osaan normaalista tapahtumatuotannosta ja työllistää tapahtumateollisuuden alihankintaketjusta lähinnä vain teknologian toimittajia.

Merkittävä osa tapahtumateollisuuden liiketoimintasektoreista ei ole pystynyt siirtämään kohtaamisia tai ansaintaa kannattavasti virtuaaliympäristöön, vaan ainoa vaihtoehto on odottaa rajoitusten purkamista. Tällaisia liiketoimintoja ovat mm. messutapahtumat, festivaalit, teatterit, konsertit ja urheilutapahtumat.

Syy siihen, että siirtyminen virtuaaliympäristöihin on onnistunut toisaalla ja toisaalla ei löydy tapahtuman tarkoituksesta ja tavoiteltavasta asiakaskokemuksesta. Tapahtuma, joka järjestetään hyvin konkreettisen tavoitteen ympärille ja jolla on selkeä viesti, joka halutaan toimittaa valitun kohderyhmän tietoisuuteen, voi-

daan ilmiselvimmän siirtää virtuaaliseen ympäristöön. Esimerkiksi seminaaripäivä voidaan toteuttaa vaikkapa interaktiivisena keskusteluna hyvinkin toimivasti ja sen sisältö saattaa parhaassa tapauksessa tavoittaa jopa laajemmin, kun osallistujilta ei edellytetä paikalle matkustamista.

Sen sijaan osallistujien väliseen vuorovaikutukseen ja elämyksellisessä ympäristössä syntyvään jaettuun kokemukseen perustuvat tapahtumat ovat edelleen hyvin riippuvaisia kasvokkaisesta kohtaamisesta. Tapahtumat ovat kehittyneet erityisesti 2010-luvun aikana suuntaan, jossa ymmärrys spatiaalisesta kokemisympäristöstä on voimistunut ja tapahtuma on tietoisesti rakennettu kaikkia aisteja stimuloivaksi kokonaisuudeksi. Pisimmälle vietyjä esimerkkejä tällaisista tapahtumista ovat vaikkapa Flow Festival tai Slush. Molemmissa tapahtumissa kyseessä on kokonaiselämys, ei vain suoraviivaisen viestin välittämisen hetki. Nykyaikainen tapahtuma rakentaa moniaistisen kokemuksen, joka fasilitoi ihmisten kohtaamista sekä vahvistaa kokemusta heimoon kuulumisesta. Tuollaisen kokonaisvaltaisen kokemuksen siirtäminen tietokoneruudulle ei ole vielä nykyaikana asiakkaiden käytössä laajasti olevan tekniikan keinoin mahdollista.

Koska tapahtumia tuotetaan suoraan ihmisten välisen kohtaamisen tarpeisiin, liittyy niiden toteuttamiseen aina ihmisen mittakaava. Se liittyy tietenkin fyysiseen maailmaan, mutta erityisen suuri merkitys ihmisen mittakaavalla on aistimaailmassa. Tapahtumien arvo asiakkaille rakentuu suurelta osin paikalla olevista muis-

ta ihmisistä ja mahdollisuudesta vuorovaikuttaa heidän kanssaan. Tapahtumateollisuus ei siis tuota ”vain tapahtumia”, vaan se tuottaa tarkkaan määriteltyjä ja rakennettuja uusia maailmoja, joissa ihmisillä on mahdollista tulla yllätetyksi, kokea yhteenkuuluvuutta, elää pieni hetki vaihtoehtoisessa todellisuudessa, jonka raja on tapahtuma-alueen aita tai seinä.

Tapahtumateollisuuden liiketoimintamallien kehitystä kriisiaikana on jarruttanut jatkuvasti läsnä oleva voimakas odotus siitä, että pääsemme pian palaamaan kasvokkain kohtauksiin. Usealla tapahtumajärjestäjällä ja näin ollen myös alihankintaketjulla on voimassa olevia sitoumuksia, jo asiakkaille myytyjä tapahtumia, joita on siirretty eteenpäin, ikäänkuin varastoon odottamaan toimittamista. Näihin sidottu pääoma ja toimituslupaukset eivät ole mahdollistaneet kokonaan uudenlaisen liiketoiminnan luomista. Koronaepidemian laantuminen ja päättyminen ovat myös olleet koko ajan näköpiirissä, milloin lähempänä, milloin kauempana, mikä on asettanut odotuksia paluusta normaaliin. Tilanteessa, jossa olemassa ollut markkina ei ole kuollut, vaan siirtyy koko ajan tuonnemmaksi, ei ole helppoa lähteä luomaan täysin uutta liiketoimintaa. Stabiilia käsitystä tai varmaan pitkän ajan näkymää siitä, millaiseen toimintaympäristöön ja millaista toimintaa tulisi suunnitella, ei ole. Kuten olemme jo aiemmin avanneet, tapahtumia ei myöskään laiteta pystyyn kokeiluluontoisesti tuosta vaan, vaan niiden toteuttaminen vaatii aina aikaa ja riskinottoa.

Korona-ajan käynnistämä tapahtumaliiketoiminnan kehitys tulee olemaan erittäin kiinnostavaa. Virtuaalisuus on varmasti tullut jäädäkseen, mutta millaiseen muotoon se rakentuu, kun toimiala pääsee taas palaamaan kasvokkaisten kohtaamisen pariin - sen saamme nähdä tulevina vuosina. Koronakriisin laannuttua ja toimintaympäristön vakauden palautuessa tapahtuma-alalla onkin edessään monialainen jälleenrakennus ja uudistumisprosessi.

4.2. VAIKUTUKSET TAPAHTUMIEN YLEISÖIHIN JA ASIAKKAISIIN

Tapahtumien puuttuminen on vaikuttanut kuluttajiin ja kokemukseen yhteiskunnasta. Perinteinen käsityksemme on, että vapaassa yhteiskunnassa ihmisillä on vapaus kohdata haluamallaan tavalla, perustuuhan demokratia oikeudelle kokoontua vapaasti.

Koronakriisi on muuttanut tämän käsityksen nopeasti ja totaalisesti. Ihmisten oikeus perhejuhliin, mielenosoituksiin tai mihin vain kokoontumiseen on viety tai vähintäänkin säädelty - kohtaamiset ja kontaktit on vähennetty minimiin. Sallituissa kokoontumisissa tulee pitää säädetyt turvavälit, yskiminen ja aivastaminen aiheuttaa pakokauhua. Juhlia järjestetään sosiaalisesta mediasta piilossa tai suoranaisesti salassa ja vapaasta, vaivattomasta kokoontumisesta vain haaveillaan.

Korona-ajalla tulee olemaan ilmeisiä vaikutuksia kuluttajien ja tapahtumien asiakkaiden turvallisuuden

tunteeseen vielä rajoitusten poistuttuakin. Kuitenkin tapahtuma-alalla toteutetuista erilaisista tutkimuksista nähdään, että markkinassa on patoutunutta kysyntää, jonka odotetaan purkautuvan välittömästi, kun tapahtumajärjestäminen taas vapautuu rajoituksista.

Vaikka kaikki suuret tapahtumat peruttiin keväästä 2020 alkaen, suomalainen yleisö ei palauttanut lippujaan vaan odottaa edelleen, että pääsee osallistumaan valitsemaansa tapahtumaan. Lipunmyyntiyhtiöiltä saatujen tietojen mukaan, lippuja on prosentuaalisesti palautettu vähän verraten siihen, paljonko lippuja oli myyty, kun koronaepidemia alkoi.

Vaikka patoutunutta kysyntää on olemassa, on toimialan huolena samaan aikaan koronakriisin aikaansaama kuluttajakäyttäytymisen muutos. Kuluttajien ostokäyttäytymisen aikajännteet ovat entisestään lyhentyneet, sillä yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ovat arvaamattomia ja yhä nopeampia. Kun ennakkolippujen myynti on jo ollut viime vuodet murroksessa, on toimialalla enakoitu lipunmyynnin aikajännteen lyhenevän entuudestaan.

Osana tämän selvityksen laatimista, Tapahtumateollisuus järjesti helmikuussa 2021 työpajan, johon oli kutsuttuna laajasti eri tapahtumasektoreiden näkemystä edustavia tahoja. Työpajassa hahmotettiin tulevaisuuden tutkijan sparraamana toimialan tulevaisuuden näkymiä.

Kuluttaja- ja asiakaskäyttäytymisen muutoksissa korostuvat erityisesti seuraavat tekijät:

- Tapahtumien merkitys muuttuu ja odotukset kasvavat, sisällön ja merkityksellisuuden arvo kasvaa entisestään
- Asiakaskäyttäytymisen reaktiivisuus ja asiakkaan toiminnan nopeus kasvavat
- Asiakkaiden digitaalinen maturiteetti kasvaa, samoin odotukset digitaalisia palveluita kohtaan
- Asiakkaiden ja yhteisöjen sitouttaminen tapahtuu verkossa, erityisesti nuoren kohdalla. Nuorten saaminen fyysisiin kohtaamisiin entistä haastavampaa.
- Turvallisuuden merkitys kasvaa entisestään ja korostuu asiakkaiden valinnoissa

Osa yllä listatuista ilmiöistä on ollut olemassa jo ennen koronaa ja koronakriisin on nähty entisestään voimistavan niitä. Työpajassa nousi esille myös huoli tapahtuma-alan kyvystä vastata tuleviin odotuksiin nykyisin rakentein ja toimintamallein. Kasvavien laatuvaatimusten, sekä sisällön ja elämyksellisyyden korostumisen myötä esille nousi myös huoli nousevasta hintatasosta ja siitä seuraavasta yleisöjen eriarvoistumisesta. Koronakriisin aikana puuttuvien kohtaamisten, kontaktien ja elämysten nähtiin myös tuottavan yhteiskuntaan pidempiaikaisia, negatiivisia vaikutuksia.

Työpajassa selvitettiin myös tapahtuma-alan arvon tuottamiseen kohdistuvia muospaineita. Esille nousi kolme pääteemaa tapahtumien tulevaisuuden arvon muodostuksen ajureina:

ASIAKAS

- Asiakkaat oppivat korvaamaan tapahtumia muilla medioilla ja alustoilla
- Asiakasymmärryksen ja asiakaskokemuksen merkitys korostuu
- Tapahtumia ei kuluteta tulevaisuudessa kuten ennen, asiakasarvo ja sen tuottaminen muuttuu

MEDIALISUUS

- Tapahtuma on media, jota tulee osata tuottaa ja käyttää mediana
- Markkinoinnin monikanavaisuus ja digitaalinen läsnäolo korostuvat
- Tapahtumat ovat hybridialustoja merkityksen, odotetun funktion tai kohtaamisten mahdollistamiseen.

ALAN JA TOIMIJOIDEN NOPEA MUUTOSKYKY

- Jatkuva ja nopeutuva muutos edellyttää innovaatiotoiminnan, uudenlaisen osaamisen, uudenlaisten liiketoimintamallien ja arvoketjujen syntymistä

- Asiakkaan odotusten ja kulutustottumusten muutokset edellyttävät tapahtumien ansaintalogiikan ja organisaatorakenteiden muutosta
- Alan rakennemuutos edellyttää sopimusten ja lainsäädännön uudistamista

Työpajan tuloksina esille nousseet teemat kertovat siitä, että asiakkaan odottama arvo ja merkityksellisyys ovat entisestään korostuneet. Kohtaamisten puuttuessa niiden merkitystä ja arvoa on jouduttu ja opittu arvioimaan uudestaan sekä osin korvaamaan muilla tavoin. Toisaalta tämä luo entistä suurempaa kysyntää aidosti arvokaille ja merkityksellisille tapahtumille, mutta asettaa myös paineita uudenlaisten teknologioiden, ansainnan ja kanavien haltuunotolle. Toimialalta tulee löytyä halua ja kykyä muuttaa toimintaansa nopeasti entistä asiakaslähtöisemmäksi ja muutokseen ketterästi reagoivaksi.

4.3. KUN MITÄÄN EI TAPAHDU - VAIKUTUKSET MUUHUN YHTEISKUNTAAN

Yksi näkyvimpiä kokoontumisiin liittyviä päätöksiä yhteiskunnassamme oli, kun kuluvan kevään kuntavaalit siirrettiin alkuperäisestä aikataulusta kaksi kuukautta eteenpäin. Perusteluna siirrolle oli koronaepidemian nousujohteiset tartuntaluvut ja vaalijärjestelyiden turvallisuus. Siirtopäätös on varmastikin perusteltu, sillä äänestämisen lisäksi oleellinen osa vaaleja on myös kampanjointi. Suomalainen vaalityö on tavattu tehdä ta-

pahtumissa ja toreilla, joissa ihmisten kohtaaminen on keskiössä.

Vaalien siirtäminen ei ole kevyt päätös, vaan yksi koko yhteiskunnassamme konkreettisimmin näkyvistä ja arvioitavista kokoontumisten rajoittamisiin liittyvistä vaikutuksista. Koronakriisin ollessa vielä akuutisti käynnissä, on hankalaa päästä käsiksi niihin muihin vaikutuksiin, joita tapahtumien puuttumisella on ollut.

Selvää on kuitenkin jo nyt seuraavat yhteiskunnalliset vaikutukset vuoteen 2020:

- Yli 10 000 työntekijää on ollut lomautettuna
- Lähes 140 000 tilapäistä työpaikkaa jäi toteutumatta
- Tapahtumateollisuuden liikevaihdosta jäi toteutumatta 1,8 miljardia euroa.
- Tapahtumien pääsylippujen arvonlisäverotuloja jäi syntymättä useiden kymmenien miljoonien eurojen edestä.
- Tapahtumien aikaansaamat välilliset tulovirrat jäivät vähintään 1,5 miljardia euroa pienemmiksi. Nämä menetykset kohdistuvat esimerkiksi hotelli-, ravintola- ja liikennöntialoille.

Aiemmin kuvattu luovan talouden esiinnousu on vauhdittanut koronaepidemian myötä. Tapahtumiin kohdistuvien rajoitus- ja sulkutoimien myötä on tullut näkyväksi, kuinka paljon elinvoimavaikutuksia erityisesti kaupunkeihin jää syntymättä, kun tapahtuma-, kulttuuri- ja ravintolatoiminta hiipuvat.

Tapahtumien puuttumisen vaikutuksia tulee selvittää vielä tarkemmin, jotta voidaan paremmin ymmärtää tapahtumien vaikuttavuutta kaupunkien ja kuntien elinvoimaan, ihmisten hyvinvointiin sekä demokratian toimintaan. Näiden laaja-alaisen kerrannaisvaikutusten selvittäminen on mahdollista toteuttaa syksyllä 2021, kun yritystoiminnan vuoden 2020 luvut päivittyvät rekistereihin.

5. TAPAHTUMATEOLLISUUDEN TULEVAISUUDEN MAHDOLLISUUDET JA TARPEET

Samalla kun koronakriisi on tuonut tapahtumateollisuuden näkyväksi yhteiskunnassamme, on se tuonut esille myös toimialan tuntemattomuuden hallintomme rakenteissa sekä näyttänyt toimialan omat epäkypsyydet.

Helmikuussa järjestetyssä työpajassa selvitettiin toimialan edustajien näkemyksiä alan lyhyen ja pitkän aikavälin uhkista ja mahdollisuuksista.

Lyhyen aikavälin uhkiksi tunnistettiin seuraavia asioita:

- Asiakkaiden ja alan turvallisuuden tunne uhattuna
- Kotimaisen ja kv-markkinan epävarma tulevaisuus
- Asiakastarpeiden ja odotusten nopea muutos
- Resurssien ja osaamisen häviäminen alalta
- Investointien katoaminen alalta
- Toimialan hajoaminen, alan houkuttelevuuden lasku

Lyhyen aikavälin mahdollisuuksina nähtiin:

- Asiakaslähtöisen palvelukehityksen vahvistuminen
- Ekosysteemin yhtenäisyyden vahvistuminen
- Alan näkyvyyden ja edunvalvonnan vahvistuminen
- Uusi liiketoiminta ja uudet innovaatiot

Kuten yleisestikin tämän tyyppisissä analyyseissä, uhat ja mahdollisuudet ovat monelta osin toistensa vastakohtia. Lyhyen aikavälin analyyseissä nousee esille koronakriisin syvät vaikutukset tapahtumateollisuuteen ja mahdollisuus kääntää kriisi joko alan voitoksi tai tappioksi. Alalla pelätään epäeettisiä toimijoita, jotka pyrkivät rahastamaan nopeilla, mutta ei kestäville ratkaisuilla, jotka heikentäisivät muun markkinan toimintaa entisestään. Yritysten kaatuminen ja osaajien siirtyminen muille aloille voivat saada koko ekosysteemiin toimintaan perustuvan toimialan lamaantumaan. Pitkään jatkuva epävarmuus ei houkuttele yrittäjiä tai työntekijöitä myöskään jäämään alalle.

Samalla kriisi nähdään myös mahdollisena alkuna sille, että alan yhtenäisyys, yhdessä tekeminen, asiakaslähtöinen palvelukehitys ja kannattava innovaatiotoiminta vahvistuvat. Olemassa olevia konsepteja asiakaslähtöisesti uudistamalla ja täydentämällä voidaan vastata ketterästi muutokseen. Toimimalla yhdessä, koko toimialan arvoketjusta huolehtien vahvistetaan kaikkien toimijoiden saamaa arvoa ja alan toimintakykyä.

Kriisin esille nostama toimialatietoisuus luo mahdollisuuksia alan nopeaan kehittymiseen ja ammattimaistumiseen, jossa kyvykkäimmät ja uudistumishalukkaat toimijat selviytyvät.

Pitkän aikavälin osalta työpajassa tuotettu analyysi tunnisti seuraavia asioita:

Pitkän aikavälin uhat

- Ekosysteemin vaurioituminen ja alan rakenne-muutos
- Alan osaamisen katoaminen ja osaamistarpeiden nopea muutos
- Kuluttajakäyttäytymisen ja tapahtumien kuluttamisen pysyvä muutos
- Teknologiakehityksen kiihtyminen

Pitkän aikavälin mahdollisuudet

- Alan ammattimaistuminen, yhdistyminen ja vahvistuminen
- Asiakaslähtöiseen kehitykseen perustuvan toimialan vahvistuminen
- Data ja digitaalisuus
- Toimialan yhteiset standardit
- Tulevaisuuden tapahtuma ja asiakaskokemus

Pitkän aikavälin uhat liittyvät koronakriisin mahdolliseen pitkittymiseen ja sen aiheuttamiin pysyviin muutoksiin asiakaskäyttäytymisessä ja yleisessä turvallisuuden tunteessa. Alan kriisin syvyys ja totaalisuus nosti myös

esille huolen laajamittaisten vaurioiden pysyvyydestä ja toimialan tuhoutumisesta. Pystyvätkö jäljelle jäävät toimialan rippeet vastaamaan samanaikaisesti merkittävästi muuttuneisiin asiakastarpeisiin ja teknologiakehitykseen.

Pitkän aikavälin mahdollisuuksina nähtiin pakko uudistua laajamittaisesti. Alalta piirtyvät esiin yhä selkeämmin ammattimaiset, kilpailukykyiset ja asiakaslähtöiseen kehittämiseen kykenevät toimijat. Toimialan kehittymisen nähtiin myös jatkossa tapahtuvan yhä tiiviimmin yhteistyössä julkisen sektorin, kaupunkien ja kuntien kanssa sekä tutkimustietoon perustuen. Digitaalisuuden ja datan hyödyntämisen alueilla on myös paljon liiketoimintapotentiaalia kasvattavaa hyödynnettävää. Alan yhtenäistymisen myötä nähtiin pitkällä aikavälillä syntyvän myös yleisiä standardeja ja alan yhteisiä toimintatapoja. Asiakaskokemuksen asettaminen keskiöön ja muodostuminen kilpailutekijäksi nousi myös esille alan pitkän aikavälin mahdollisuutena.

Tapahtumateollisuuden tulevaisuus on voimakkaasti riippuvainen yhteiskuntamme monenlaisista toiminnoista. Tähän saakka itseoppinut, epävirallinen toimiala on nyt tullut näkyväksi ja pisteseen, jota voidaan kuvata välitilinpäätökseksi. Koronakriisi on pysäyttänyt koko toimialan ja pakottanut sen tarkastelemaan omaa toimintaansa. Samalla se on pakottanut myös hallinnon ja päättäjät tutkimaan sitä.

Tämän selvityksen toteuttamisen yhteydessä järjestetty toimialan edustajista koottu työpaja tunnisti toimialan tulevaisuuden mahdollisuuksien toteutumisen kannalta kolme tärkeintä asiaa, joiden pitää toteutua:

1. Toimialan yhtenäisyyden kehittyminen: toimintamallien standardointi ja vakiinnuttaminen, alan koulutuksen ja osaamisen kehittäminen, liiketoimintaosaamisen sekä kasvu- ja kansainvälistymispotentiaalin vahvistaminen.
2. Toimialan virallinen tunnustaminen ja kasvun mahdollistaminen: Valtion hallinnon tulee havaita nykyhetken ja tunnustaa tapahtumateollisuus sekä muut uudet toimialat, joista suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden toiminta ja hyvinvointi rakentuu. Alalle tarvitaan oma, poikkihallinnollinen kasvuohjelma.
3. Tarkoituksenmukainen sääntely: Tapahtuma-alan sääntely pitää tuoda nopeasti 2020-luvulle ja kehitystyö tulee tehdä yhdessä toimialan kanssa. Sääntelyssä tulee huomioida alalle rakentunut ammattimainen elinkeinotoiminta ja demokraattisen yhteiskunnan mahdollisuudet yleiseen koontumiseen toisistaan erillisinä toimintoina.

6. YHTEENVETO

Elinvoimaa ja älykkyyttä vaalivissa demokraattisissa yhteiskunnissa ihmisten kohtaamiset ovat kiistaton arvонуonin väline. Tapahtumateollisuus on arvoa lisäävien kohtaamisten tuottamiseen erikoistunut toimiala, jolla on potentiaalia työllistää rajaton määrä ihmisiä ja tuottaa yhteiskuntaan monenlaista aineellista ja aineetonta arvoa.

Tapahtumateollisuuden tutkimus ja sitä kautta syntyvän kattavan toimialaymmärryksen rakentuminen ovat vasta alussa. Kuitenkin jo ensimmäinen, viime vuonna toteutettu toimialatutkimus kertoo siitä, että kyseessä on valtakunnallinen, vahvassa ja kannattavassa kasvussa oleva toimiala.

Koronakriisin vauhdittamana ymmärrys tapahtumateollisuudesta toimialana ja ekosysteemien kokonaisuutena on alkanut piirtyä näkyväksi yhteiskunnassamme. Toimialan lainalaisuudet ja toimijat on tunnistettu jo pidemmän aikaa ja täsmällisemmin paikallishallinnon tasolla, kunnissa ja kaupungeissa. Suoran taloudellisen ja työllisen hyödyn lisäksi toimialalla on laajat välilliset vaikutukset myös muille toimialoille. Tapahtumat ovat myös alusta monenlaisen henkisen hyvinvoinnin, tiedon,

opetuksen ja kulttuurin sekä yritysten ja asiakkaiden välisen kaupankäynnin kasvulle.

Kriisi on aina myös mahdollisuus. Toimiala itse on jo tarttunut tähän mahdollisuuteen ja alkanut yhdistymään. Koronakriisin aiheuttamista ennennäkemättömän synkistä ennusteista huolimatta toimialalla nähdään kriisi myös mahdollisuutena luoda toimiala uudelleen, kehittää uudenlaista ja entistä vahvempaa liiketoimintaa asiakaslähtöisesti.

Tapahtumat ovat suomalaisen yhteiskunnan moottori, joka luo mahdollisuuksia niin paikalliseen, alueelliseen kuin kansainväliseen kasvuun. Tapahtumateollisuudella on potentiaalia toimia Suomen taloudellisen ja henkisen elpymisen vauhdittajana, tuottaa suomalaiseen yhteiskuntaan monenlaista hyvinvointia, työtä ja verotuloja. Selvittämällä tarkemmin toimialan parhaimmat kasvupotentiaalit, kehittämällä hallintoa ja lainsäädäntöä, varmistamalla alan innovaatioiden ja osaamisen tulevaisuus sekä hyödyntämällä digitalisaation ja datan käytön mahdollisuudet voidaan ohjata toimiala takaisin sille nopean kasvun ja työllistämisen uralle, jolla se on ollut koko 2000-luvun.

BUSINESS FINLAND

Business Finland on globaalien kasvun kiihdyttämö. Luomme edellytyksiä uudelle kasvulle auttamalla yrityksiä kansainvälistymään sekä rahoittamalla tutkimusta ja innovaatioita. Huippuasiantuntijamme ja uusien tietojen nopeuttavat markkinoiden mahdollisuuksien tunnistamista ja auttavat muuttamaan ne kansainvälisiksi menestystarinoiksi.

WWW.BUSINESSFINLAND.FI